

WILLIAM
SHAKESPEARE

BİR YAZ
GECESİ RÜYASI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

Genel Yayın: 2480

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüüne tevcih edebilmiş milletlerde düşünceenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

**WILLIAM SHAKESPEARE
BİR YAZ GECEŚİ RÜYASI**

**ÖZGÜN ADI
A MIDSUMMER NIGHT'S DREAM**

**İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU**

**© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 11213**

**EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL**

**GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM**

**DÜZELTİ
ASLIHAN AĞAOĞLU**

**GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI**

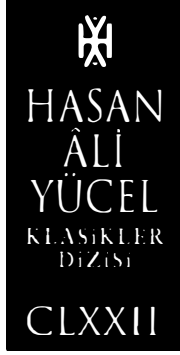
1. BASKI, MART 2012, İSTANBUL

**ISBN 978-605-360-536-2 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-360-535-5 (KARTON KAPAKLI)**

**BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931**

**Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.**

**TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr**

WILLIAM SHAKESPEARE

BİR YAZ GECESİ RÜYASI

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Büyükler İçin Bir Masal: Bir Yaz Gecesi Rüyası

Kayıt Bürosu'na 8 Ekim 1600 günü Thomas Fisher adlı memur tarafından kaydedilen¹ ve o yılın sonunda James Roberts tarafından ilk kez I. Quarto'da basılan *A Midsummer Night's Dream*² titiz bir baskı olmamakla birlikte, sonra basılan metinler için kaynak olmuştur. Büyük bir olasılıkla bu metin Shakespeare'in el yazısıyla temsil için hazırlanan oyun düzeni defterinden alınmıştır. Yine 1600 yılını gösteren, ama 1619'da Shakespeare'in ölümünden üç yıl sonra basılan II. Quarto aynı metni almıştır. Bu metinde bazı baskı hataları ve düzeltmeler yer almıştır. 1623'te basılan I. Folio, II. Quarto'daki metni almış, ama baskı hatalarını düzeltmiş, sözcükler bir dereceye kadar yenilenmiş ve sahne açıklamaları eklenmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla bu metin de 1619 ya da az sonra hazırlanacak yeni bir temsilin oyun düzeni defteri olarak hazırlanmıştır. Quarto'larda yalnızca perde bö-

1 Bkz. Peter Alexander, *Shakespeare's Life and Art*, James Nisbet and Co. Ltd., London 1946

2 "A | Midsummer nights | dreame. | As it hath been sundry times pub- | lickely acted, by the Right honoura- | ble, the Lord Chamberlaine his | seruants. | Written by William Shakespeare. | Imprinted at London, for Thomas Fisher, and are to | be soulede at his shoppe, at the Signe of the White Hart, jn Fleetestreete. 1600."

l mleri yer alırken, bu yeni baskıda sahne b l mlmesi de gösterilmiştir.³

Shakespeare'in bu oyunu hangi tarihte yazmış olduğu tam olarak belli değildir. Tahminen bir soylunun düğünü vesilesiyle saray için yazılmış, sonradan halk tiyatrolarında oynanmıştır. Shakespeare araştırmacıları 1590 ile 1600 yılları arasında İngiliz aristokrasinin on altı düğününü saptamışlardır. Bu düğünlerin ilkinin oyunun yazılış tarihi için çok erken, sonuncusunun da çok geç olabileceğini belirtmişlerdir. Yine bu araştırmacılar, 1594 ile 1596 yılları arasındaki düğünleri oyunun yazılış tarihi için doğru bulmaktadırlar.⁴

Shakespeare'in bu oyunu hangi tarihte yazdığını öğrenmek için elimizde bazı ipuçları vardır. Çünkü Shakespeare hemen her oyununda o tarihlerdeki toplum ve doğa olaylarına bir gönderme yapmıştır. Bu da oyunların yazılış tarihleri açısından araştırmacılar için yol gösterici olmaktadır. Bunlardan biri Titania'nin II. Perde, 1. Sahne'deki konuşmasında geçen bazı cümlelerdir:

 lkbahar, yaz, üretken sonbahar, öfkeli kış
Birbirlerinin kıyafetlerini kuşanıyorlar;
Dünya şaşkına dönmüş, bilemiyor hangisi hangisidir.
(II/1)

Bu sözler 1594, 1595 ve 1596 yıllarındaki doğa olaylarına tıpatıp uymaktadır. Bu o yıllar içinde İngiltere'nin hava şartlarına bir göndermedir. Ama b  üç yıl arasındaki en iyi

3 G. L. Kittredge, *Sixteen Plays of Shakespeare*, Ginn and company, London 1946, s. 145

4 2 Mayıs 1594'te Southampton Kontesi Mary ile Sir Thomas Heneage'in düğünleri, 26 Ocak 1595'te Oxford D k 'n n kızı Elizabeth Vere ile Derby D k  William Stanley'in evlilikleri, 19 şubat 1596'da Thomas Berkeley ile Elizabeth Carey'in düğünleri; bkz. Kittredge, s. 145

seçim 1596 yılıdır; çünkü o yıl Elizabeth Carey ile Thomas Berkeley evlenmişlerdir. Shakespeare'in üyesi olduğu tiyatro topluluğunun patronu Lord Chamberlain gelinin büyükbabasıydı. Elbette bu düğünün ayrıntıları üzerinde bir bilgimiz yok. Ayrıca Shakespeare bir yıl önce dostu Field'in çevirdiği Plutarkhos'un *Hayatlar* adlı kitabını okumuştı ve orada Theseus ile Hippolyta'nın düğünleri ilgisini çekmişti. Bütün bunlar oyunun büyük bir olasılıkla 1596'da yazılmış olduğunu gösteriyor.

Oyunun başlığı aksiyonun geçtiği zamanı belirlemiyor, bir yanda Mayıs Şenlikleri'nden, öte yanda yaz dönümü gecesinden söz ediliyor. Yaz dönümü gecesi, 23 Haziran'da Vaftizci Yahya için düzenlenen yortu arifesidir ve inanca göre o gece büyülü gecedir, her şey olabilir.

Theseus'tan düğüne dört gün kaldığını öğreniyoruz:

Eee sevgili Hippolyta, çok az kaldı nikâhımıza.

Yeni ay çıkacak dört mutlu gün sonra;

Ama o kadar ağırdan alıyor ki şu eski ay da!

Oğlun mirasına göz dikmiş bir üvey ana,

Sıkıcı bir dul eş gibi,

Kavuşmamı geciktiriyor arzularıma. (I/1)

Aksiyon dördüncü günün sabahına kadar sürüyor. Oysa ormanda yalnızca bir gece geçmiş duygusuna kapılıyorsunuz. Bütün oyun bir düşte geçer gibi, o dört gün bir gün bir gece içinde geçmiş duygusu uyandırıyor. Ama işin içine büyü, periler, cinler girince bunun mantığı da yerleşiyor kafanıza. Hele bu düş bir yaz dönümü gecesi geçerse... Periler kralı Oberon, kraliçesi Titania, periler, Puck, Bottom'un eşek kafası, bütün bunlar o düşün, o büyülü gecenin atmosferini veriyor. Theseus'un büyüye, cine, periye inanmaması, oyunun bitiminde Puck'ın sözlerinde yankılanıyor:

Can sıktıkça biz gölgeler,
Şunu düşünün ve hoş görün:
Size görünürken biz demin
Kestirdiniz farz edin... (V/1)

Olay dizisi Shakespeare'in kendi tasarımıdır. Malzemesinin bir kısmını okuduğu kitaplardan toparlamıştır. Chaucer'in *Şövalye'nin Öyküsü*'nü (*Knight's Tale*) elbette biliyordu. Theseus ile Hippolyta'nın düğünleri konusunda ondan esinlenmiş olabilir. Sir Thomas North'un İngilizceye çevirdiği Plutarkhos'un *Theseus'un Yaşamı*'ndan (*Life of Theseus*, 1579,1595) okumuş ve yararlanmıştır. Pyramus ile Thisby öyküsü için okulda öğrendiği Ovidius'un *Dönüşümler* (*Metamorphoses*)⁵ adlı yapıtı yeterli olmuştur.

III. Perde, 2. Sahne'de uyuyanın gözkapaklarına akıtılan "aşk iksiri," Oberon ile Puck'ın Titania ile Lysander'e oynadıkları oyun, IV. Perde 1. Sahne'deki ve III. Perde, 2. Sahne'deki "Diana'nın goncası", belki İspanyol yazar Jorge de Montemayor'un o dönemde çok popüler olan *Diana* adlı yapıtında sevgililer için "aşk iksiri" veren Lady Felicia'yı anımsatabilir.

Eşek kafalı⁶ Bottom'a gelince, Adlington'un çevirdiği Patras'lı Lukios ya da Apuleius bir kaynak olabilir. Apuleius'un romantik öyküsünde kahraman bir eşeğe dönüşür.⁷ O dönemde bu öyküyü hemen herkes okumuştur. Büyunün bir insanı eşek ya da at kafasına dönüştürebileceğine olan inanç da epeyce yaygındı. Ama Shakespeare bunu inan-

5 Chaucer Ovidius'tan aldığı bu öyküyü "Legend of Good Women" başlıklı öyküsünde tekrarlamıştır. Shakespeare'in bu öykü de bildiği kesin.

6 Antik mimus'ta eşek kafası çok geçerli bir komik öğeydi; bkz. Helmut Reich, *Jahrbuch der deutschen Shakespeare-Gesellschaft*, XL, 104, s. 108.

7 Karagöz'ün *Cazular* öyküsünde Karagöz eşeğe, Hacivat keçiye dönüşür, ama kafaları aynı kalır.

cından dolayı değil, bir komik öge olarak düşünmüş, biraz da “her şeyi en iyi ben yaparım” iddiasında olan Bottom karakterine gönderme yapmak istemiştir. Shakespeare’in masal, büyü ve cadılar dünyası üzerine olan bilgisi çocukluğundan beri vardı. Çocukluğunda *Kocakarı Masalları*’nı çok dinlemişti. Ama o bu bilgisini oyununun atmosferi için kullanmıştı.

Puck (ya da *puca*), şeytan ya da iş karıştıran cin geleneği, Anglo-Sakson kaynaklarına kadar gider. Bu türün anlamı Puck’ın son sözlerinden anlaşılır:

Güvenin dürüst Puck’a,
Telafi ederiz daha sonra
Puck yalancıdır yoksa. (V/1)

Oberon ve Titania adları İngiliz folklarına yabancıdır. *Titania* adı (ya da *Titanis*) Ovidius’un yapıtındaki “Büyücü Circe” bölümünde geçer. Bu Shakespeare’in Periler Kraliçesi’ni yaratması için yatarlı olmuştur. Ovidius, bir kez de *Diana*’nın eş adı olarak Titania’yı kullanmıştır. Ama Shakespeare’in Titania’sının Diana ile ilgisi yoktur. Oberon adı, daha önce yazar Robert Greene’nin *IV. James* adlı oyununda kullanılmıştır. Ama bu ad ilk kez Bord’lu Huon’un yazdığı “Chanson de geste” adlı bir Fransız şarkısında geçer.⁸

Pericilik oyunları ve simgelere dayanan oyunlar o dönemde çok revaçtaydı. *Bir Yaz Gecesi Rüyası* da bu açıdan o dönemin en popüler oyunları arasına girmişti. Bunu seven pek çok yazar bu atmosferde geçen oyunlar yazmaya yönelmişlerdi. Bunların içinden Ben Jonson’un *Oberon*’u beğenildi; oyun 1611 yılının ilk günü temsil edildi. Periler Kralının arabası iki beyaz ayı tarafından çekiliyordu. Bunu

8 Carl Voretzsch, *Die Composition des Nuon von Bordeaux (Epische Studien I)* den aktaran Kittredge, s. 149.

Shakespeare'in romantik pericilik oyunu dört yüz yıl sonra bugün de seyirci tarafından beğenilirken Ben Jonson'un ki çoktan unutulmuş olduğu için burada belirtiyoruz.

Shakespeare, zaman zaman yaşadığı dönemdeki oyunculuk üzerine de eleştiriler getirmiştir. *Hamlet*'te oyunculara öğütleri onun oyunculuğun ne olduğunu çok iyi bildiğini belirliyor. Bu oyunda da yazar, o dönemdeki amatör oyuncuların bir taşlamasını yapmak için bu romantik pericilik oyununun içine amatör oyunculuk uygulamasını o kadar ustaca kaynaştırmıştır ki, esnafın Dük Theseus'un düğün şenliği için hazırladıkları oyunun metinden çıkarılması olanaksızdır. Bu kısım çıkarıldığı anda oyun güdük kalır. Hiçbir komedya, hiçbir fars eşek kafalı Bottom ile güzel periler kraliçesi arasındaki ilişkiye benzer bir ilişki yaratmamıştır. Bu ilişki, bir yandan grotesk bir görünüm getirirken, bir yandan da son derece anlamlı bir göndermede bulunmuştur. Oberon'un Titania'nın gözkapaklarına sıktığı aşk iksirinin etkisiyle Titania ilk gördüğü kişiye Puck'ın eşek kafası taktığı Bottom'a âşık olur. Titania ne kadar romantikse, Bottom da o kadar doğrucu ve gerçekçidir:

TTANIA

Kibar ölümlü, şarkını bir daha söyle.

Kulaklarım vuruldu o tatlı sesine;

Gözlerim esir oldu görünüşüne;

Aklının ve bedeninin çekiciliği beni ateşlendirdi

İlk bakışta tutuldum sana, inan seviyorum seni.

BOTTOM

Bu bana pek de akla yakın gelmedi sevgili bayan. Ama yine de işin doğrusu, şimdilerde akıl ile aşkın birlikte olduklar pek söylenemez. Ne yazık ki dürüst dostlar bir araya gelip de şunları barıştırmıyor. Fırsatını buldum mu nükte yapmaktan geri kalmam.

TTANIA

Yakışıklı olduğun kadar akıllısın da.

BOTTOM

Hayır sanmıyorum. Bu ormandan çıkacak kadar aklım olsaydı, yeterdi bana. (III/1)

Bottom'un kendini beğenmişliğinde vahşi bir soyluluk vardır. O, cehaleti ve çokbilmiş tavrıyla, oyun çıkaran esnaf içinde yine de en sempatiğidir. Her rol söylendiğinde o rolü de en iyi kendinin oynayacağını belirten Bottom, aslanı yırtıcı bir kuş sanır, komedyaya ile tragedyayı karıştırır. Ama yine de her şeyi hazırlayan Quince'e aldırmadan her şeyi yönetmek ister.

QUINCE

Sen Nick Bottom, Pyramus'u oynayacaksın.

BOTTOM

Nedir bu, pire mi, muz mu? Âşık mı, zorba mı?

QUINCE

Aşk uğruna kahramanca kendini öldüren bir âşık.

BOTTOM

Eh bu rol, benim gibi adamına düştü mü bir hayli göz yaşına patlar. Eğer, yok mu ya, bu rolü ben oynadım mı, seyirciler kör olmamak için gözlerini korusun. Fırtınalar koparırım. Yürekler parçalarım. (I/2)

Pyralus'un sevgilisi Thisby rolü verilen Flute, sakalı çıktığı için o rolü almak istemeyince Bottom hemen ileri atılır:

BOTTOM

Oho! Yüzümü saklayacak olduktan sonra ben de oynayacağım; Thisby'i de ben oynayayım: Korkunç tiz bir sesle konuşurum. Bak işte böyle: "Thisne, Thisne!" "Ah Piremuz, canım sevgilim, işte senin biricik Thisby'n, sevgili Thisby'n!" (I/2)

Doğramacı Snug'a aslan rolü düşer, Snug iyi ezber yapmadığı için yazılı metni ister. Bunun üzerine Quince, tulûat yapmasını, zaten sadece kükreyeceğini söyleyince:

BOTTOM

Aslanı da ben oynayayım! Öyle bir kükrerim ki beni duyan her erkeğin keyfi gelir; öyle bir kükrerim ki Dük'ü “Bir kere daha kükresin, bir kere daha kükresin!” diye bağırtırım, (I/2)

diye öne atılır. Kısacası, Bottom, cahil cesareti ile her konuda ön planda olmak isteyen bir adamdır. Giyinişi de ötekilerden farklıdır; bir kentsoylu gibi giyinmeye çabalar, ama beğenisi düşük olduğu için üzerindeki kıyafet onu ele verir. O bu tavır ve davranışları ile seyredende buruk bir duygu uyandırır. İnsan ona gülerken bir acıma duygusu içindedir.

Bir Yaz Gecesi Rüyası, Shakespeare'in fantezisinin enginliğini gösterdiği bir oyundur. Her ne kadar aşk üzerine kurulmuş olsa da, Shakespeare bu oyunda da birey ve toplum eleştirisini ihmal etmemiştir. Onun insan huyu üzerine olan gözlemleri ve bilgisi sıra dışıdır. Bu yüzden hiçbir karakter yapaylık taşımaz. Bu oyundaki periler bile insan ilişkileri ve duyguları taşırlar. Bu oyundaki orman sahnesi bir düş sahnesi gibidir, ama yaşamın gerçekliğini de verir.

Bu açıdan birçok tiyatro yönetmeninin vazgeçemediği bir oyundur; çünkü sınırsız bir hayal gücüne açıktır. Her yönetmenin Shakespeare'in fantezisine ekleyecek imgesel tasarımları olabilir. Bu oyun zaten hayalin kapılarını açacak anahtar da beraberinde getirir.

Özdemir Nutku
İzmir, 2010

Kişiler

THESEUS	Atina dükü
EGEUS	Hermia'nın babası
LYSANDER	Hermia'nın sevgilisi
DEMETRIUS	Egeus'un onayladığı Hermia'nın talibi
PHILOSTRATE	Şenlikçibaşı
PETER QUINCE [PROLOG]	Marangoz
NICK BOTTOM [PYRAMUS]	Dokumacı
FRANCIS FLUTE [THISBY]	Körükçü
TOM SNOOT [DUVAR]	Tenekeci
SNUG [ASLAN]	Doğramacı
ROBIN STARVELING [AY IŞIĞI]	Terzi
HIPPOLYTA	Amazonlar kraliçesi, Theseus'un nişanlısı
HERMIA	Egeus'un kızı, Lysander'e âşık
HELENA	Demetrius'a âşık
OBERON	Periler kralı
TITANIA	Periler kraliçesi

PUCK veya ROBIN GOODFELLOW

BEZELYE ÇİÇEĞİ Peri

ÖRÜMCEK AĞI Peri

PERVANE Peri

HARDAL TOHUMU Peri

Oberon ile Titania'nın maiyetindeki periler, Theseus ve Hippolyta'nın maiyetindekiler ve hizmetlileri.

Yer: Atina ve yakınındaki bir koruluk.

I. Perde

1. Sahne

(Atina. Theseus'un sarayı.)

(*Theseus, Hippolyta, [Philostrate] diğerleriyle girerler.*)

THESEUS

Eee sevgili Hippolyta, çok az kaldı nikâhımıza.
Yeni ay çıkacak dört mutlu gün sonra;
Ama o kadar ağırdan alıyor ki şu eski ay da!
Oğlun mirasına göz dikmiş bir üvey ana,
Sıkıcı bir dul eş gibi,
Kavuşmamı geciktiriyor arzularıma.

HIPPOLYTA

O dört günü geceler hemen yutuverir;
Dört gece zamanı düşlere karıştırıp tüketiverir;
Sonra da cennette kurulan ay, gümüştten bir yay gibi,
Işıklarıyla aydınlatır düğün şenliğimizi.

THESEUS

Hadi Philostrate,¹
Eğlenceler için harekete geçir şu gençleri,
Uyandır şu afacan eğlence perilerini,

1 "Philostrate" Chaucer'e göre, Arcite'nin kılık değiştirip Atina'ya döndüğü zaman kullandığı addı. Bir şövalye olarak Theseus'un hizmetine girmişti (*A Knight's Tale*: 1426-1441, ed. Robinson, ss. 35-6).

Somurtkanlık uğramasın buraya, o cenazelere gitsin,
Solgun yüzlü bir dosta gereksinim yok törenimizde.

(*Philostrate çıkar.*)

Hippolyta, senin gönlünü kılıcım ile kazandım,
Aşkımı kazanırken kırmış olabilirim seni,²
Ama öte yandan zaferle, şenlikle eğlenceyle
Evleneceğim seninle.

(*Egeus, kızı Hermia ve Lysander ile Demetrius
girerler.*)

EGEUS³

Mutluluklar dileriz şanlı dükümüze!

THESEUS

Teşekkürler sevgili Egeus. Sizde ne var ne yok?

EGEUS

Büyük bir sıkıntıyla geldim size,
Şikâyetim var kızım Hermia'dan.
Demetrius gel şöyle.
Yüce Lordum, bu delikanlıya söz verdim
Kızım ile evlensin diye.
Lysander, sen de yaklaş.
Sayın lordum, bu delikanlı büyüleyip kızımı
Onun gönlünü çeldi.
Ah sen yok musun Lysander, şiirler yazdın ona
Aşk yadigârları alıp verdin;
Yalan aşkınla yalan sözler ettin,
Penceresinin altına gelip şarkılar söyledin ay ışığında,
Sinsice gelip onun gönlüne yerleştin
Saçının bukleleriyle, yüzüklerle, incik boncuklarla,
Kurnazca seçilmiş armağanlarla, ucuz takılarla,
Çiçek buketleri, şekerlemeler ve aşk elçileriyle

2 *The Knight's Tale*'de Theseus Amazonlar'ın ülkesi Scythia'yı ele geçirir, ama bu ülkenin kraliçesi Hippolyta'ya delicesine âşık olur, büyük debdebe ve zaferle onu Atina'ya götürür.

3 Shakespeare bu adı Plutarkhos'tan almıştır. Plutarkhos'a göre "Aegeus" Theseus'un babasıdır.

Masum evladımın kanına girdin.
Kızımın gönlünü kurnazca çeldin.
Bana olan uysal itaatini, dik başlı bir inada çevirdin.
Saygıdeğer lordum,
Eğer kızım sizin huzurunuzda da
Kabul etmezse Demetrius'la evlenmeyi,
O zaman boyun eğer kadim Atina yasasına...
Kız benim olduğuna göre,
Onu kime istersem vermek hakkım,
Ya bu delikanlıyla evlenir
Ya da yasalarımızda belirtildiği gibi,
Ölümlle birleşir.

THESEUS

Sen ne diyorsun bu duruma Hermia?
Sevgili kızım unutma,
Senin için Tanrı neyse baban da odur;
Ona borçlusun tüm güzelliğini,
Onun yoğurduğu hamurdan bir şekilsin,
İster bezer, ister bozar.
Hem Demetrius onurlu bir delikanlıdır.

HERMIA

Lysander de öyle.

THESEUS

Elbette öyledir; ama bu durumda
Babanın onayı olmadığına göre,
Öteki daha değerli sayılmalıdır.

HERMIA

Babam da benim gözlerimle baksaydı keşke.

THESEUS

Daha iyisi, senin gözlerin onun aklıyla baksa.

HERMIA

Yüce lordumun beni bağışlamasını dilerim.
Beni bu kadar cüretli kılan hangi güçtür bilmiyorum;
Yüce huzurunuzda

Duygularımı, düşündüklerimi açıklamakla
Haddimi aşmakta olabilirim:
Yüce lordum, lütfen söyler misiniz,
Demetrius ile evlenmeyi reddedersem,
Yasaya göre, en kötü-ne gelebilir başıma?

THESEUS

Ya ölürsün hemen
Ya da yeminle vazgeçersin erkeklerin çevresinden.
Bu yüzden Hermia, bir daha tart arzularını,
Gençlik duygularını sorgula,
İyice gözden geçir tutkularını,
Düşün, eğer boyun eğmezsen babanın isteğine,
Katlanabilecek misin rahibe kıyafetine,
Sonsuza dek loş manastır kafesine,
Yaşamın boyunca kızığlankız kalmaya,
Soğuk, kısır ay⁴ için ruhsuz ilahiler söylemeye?
Gerçi arzularına gem vurup
Yaşamdaki yollarını böyle bakirelikte seçenler,
Üç misli kutsaldırlar;
Ama damıtılıp çiçeğinden güzel kokular çıkarılan gül,
El değmeden kuruyup giden,
Yalnız başına büyüyüp yaşayan ve ölen dikenli gülden
Çok daha büyük mutluluk içindedir.

HERMIA

Ben de ruhumun kabul etmediği bir erkeğin
Boyunduruğuna girmektense,
Bakireliğin ayrıcalığı içinde
Öylece büyür, yaşar ve ölürüm, yüce lordum.

THESEUS

Acele etme, biraz daha düşün;
Ve yeni ay çıktığında...
Sevgilimle beni sonsuzluğa kadar
Birbirimize perçinleyecek gün...

4 Hiç çocuğu olmayan bakirelerin tanrıçası Diana.

İşte o gün babana itaat etmediğin için
Ya ölmeye hazır olursun
Ya da Demetrius'la evlenirsin;
En azından Diana tapınağında
Bir manastıra kapanıp kalırsın tek başına.

DEMETRIUS

Hadi sevgili Hermia, bırak inat etmeyi;
Lysander, siz de vazgeçin bu yasaya karşı istekten,
Hakkım olanı bana bırakın.

LYSANDER

Sizi babası seviyor, Hermia'yı bana bırakıp
Babasıyla evlensenize.

EGEUS

Kendini beğenmiş Lysander, evet, sevgimi o kazandı.
Ve sevgim ona verecek benim olanı da;
Kızımın üstünde benim hakkım olduğuna göre,
Tüm haklarımı devrediyorum Demetrius'a.

LYSANDER

Yüce lordum, ben de onun kadar soyluyum,
Onun kadar varlıklıyım; sevgimse onunkinden fazla,
Geleceğim en azından Demetrius'un ki kadar parlak;
Ve her şeyden önemlisi, beni seviyor güzel Hermia da.
Peki, ben neden kullanmayayım bu hakkımı?
İşte yüzünüze karşı söylüyorum:
Demetrius, Nedar'ın kızı Helena'ya kur yaptı
Ve onu kendine bağladı,
O tatlı kız şimdi yapayalnız kaldı;
İhanet içindeki bu vefasız adam için yanıp tutuşuyor,
Ona tapıyor.

THESEUS

Doğrusu, ben de bu konuda çok şey duydum,
Bu konuyu Demetrius'la konuşmak istiyordum;
Ama kendi işlerimle o kadar meşguldüm ki,
Sonunda unuttum.

Hadi Demetrius, siz de Egeus, gelin benimle,
Özel konuşacaklarım var her ikinizle.
Sana gelince güzel kızım, aklını başına topla
Heveslerin babanın isteğine uysun,
Yoksa Atina yasasını bulursun karşında,
Biz bile yumuşatamayız bu yasayı,
Ya ölüm bekliyor seni ya da tek başına kalmanın acısı.
Gel Hippolyta'm. Ya sen ne âlemdesin sevgilim?
Demetrius, Egeus, siz de bizi takip edin.
Düğün hazırlıklarımız için ihtiyacım var size,
Ayrıca sizi ilgilendiren bir konuyu görüşeceğiz.

EGEUS

Görev duygusu ve istekle sizi takip ediyoruz.

(Lysander ve Hermia dışında, herkes çıkar.)

LYSANDER

Ne o sevgilim, niye sararmış yüzün öyle?
Ne diye yanağındaki güller bu kadar çabuk solmuş?

HERMIA

Yağmur yağmadığı içindir herhalde,
Ama gözyaşlarımdaki sağanak yağmuru getirecek nerdeyse.

LYSANDER

Öyle deme sakın! Okuduğum kitaplara,
duyduklarıma göre,
Asla dikensiz olmazmış gerçek aşkın yolu
Soyları arasında eşitsizlik oluyor bazen de...

HERMIA

Ah kör talih! Yükseklerdeki aşağıdakine
bağlanabilir mi hiç!

LYSANDER

Ya da yaşça denk değildirler birbirlerine...

HERMIA

Lanet olsun! Genç birine âşık olmalı mı yaşlı biri!

LYSANDER

Ya da bağlanmak başkalarının seçimine...

HERMIA

Lanet olsun! Başkasının gözüyle seçer mi insan sevdiğini!

LYSANDER

Seçimde bir uyum bile olsa,
Bir bakarsın kuşatılmışsın savaşıla,
Ölümlü ya da hastalıkla
Ve bir anda geçip giden bir ses gibi,
Gölge gibi, kısacık bir düş gibi,
Karanlık bir gecede çakan şimşek gibi,
Bir coşkuyla yeri göğü seriyor gözler önüne
Ve insan daha “Bak!” diyemeden
Karanlığın çeneleri açılıp yutuveriyor her şeyi.
Parlak ne varsa yok oluyor bir anda.

HERMIA

Eğer gerçek aşklar böyle engelleniyorsa,
Kaderin bir yasası bu demek ki.
Bu engel bütün âşıkların başına geliyorsa,
Ne yapılabilir ki boyun eğmekten başka.
Melankoli nöbetleri, hayaller ve iç çekmeler,
Arzular ve gözyaşları zavallı âşıkların kaderi.

LYSANDER

Doğru düşünüyorsun. Öyleyse dinle beni Hermia.
Varlıklı dul bir teyzem var, hiç çocuğu olmamış,
Beni evladı gibi sever. Evi Atina’nın yedi fersah dışında.
İşte orada evlenebiliriz tatlı Hermia;
Orada katı Atina yasaları uzanamaz bize.
Eğer beni seviyorsan, yarın gece
Babanın evinden kaç ve gel koruya,
Hani sen, ben ve Helena
Baharın gelişini kutlamıştık ya,
İşte orada seni bekleyeceğim Hermia.

HERMIA

Sevgili Lysander'im! İşte yemin ediyorum,
Cupid'in güçlü yayı, altın oku üzerine,
Ruhları birleştiren, âşıkları kavuşturan
Venüs'ün saf ve ıhten güvercinleri adına,
Kötü yürekli Troyalı yelken açıp uzaklaşırken
Kartaca kraliçesini⁵ yakıp yok eden ateş adına,
(Kadınların ettiği yeminleri kat kat aşan.)
Erkeklerin bozduğu bütün yeminler adına
yemin ederim ki,
Yarın dediğin yerde olup seninle buluşacağım.

LYSANDER

Sözünü unutma sevgilim. Bak, Helena geliyor.
(*Helena girer.*)

HERMIA

Şanslı bir gün dilerim, güzel Helena! Nereye böyle?

HELENA

Bana mı güzel diyorsun? Sevsinler o güzeli.
Demetrius senin tipindeki güzelliği seviyor.⁶
Seni mutlu güzel! Gözlerin çoban yıldızı gibi,
Sesin tatlı bir melodi sanki,
Ekinler göverdiğinde,
Çiçekler gonca verdiğiğinde
Çobanlar tarla kuşunu değil, senin sesini dinler.
Hastalık kapar gibi güzellik de kapsaydık keşke.
Ben senin güzelliğini kapmak isterdim Hermia!
Kulaklarım sesini, gözlerim bakışını,
Dilim dilindeki tatlı melodiyi kapsın isterdim.
Dünya benim olsaydı, Demetrius'tan başka

5 Kartaca kraliçesi Dido'nun cenaze töreni için bkz. *Aeneas*, IV Böl. 474 ff. ve 630 ff.

6 Helena uzun boylu ve beyaz tenli bir sarışıdır; Hermia ise ondan biraz daha kısa ve esmerdir. Bu farkı okuyucu belki de III. Perde, 2 Sahne'ye kadar anlamaz. Ama elbette, tiyatrodaki izleyici bu farkı baştan itibaren görecektir.

Sen olabilmek için her şeyimi verirdim.
N'olur bana da öğret: nasıl bakıyorsun,
Demetrius'un yüreğini çelmek için ne yapıyorsun?

HERMIA

Ona surat ediyorum, ama yine de geri kalmıyor sevmekten.

HELENA

Senin somurtmandaki hüner, gülümsememde
niye yok sanki!

HERMIA

Lanet etsem de ona, sevgi görüyorum.

HELENA

Dualarım bu sevgiyi benden niye esirgiliyor!

HERMIA

Nefretim arttıkça, peşimi hiç bırakmıyor.

HELENA

Sevgim arttıkça, nefreti daha çok artıyor.

HERMIA

Onun bu havailiği benim hatam değil Helena.

HELENA

Hatan güzelliğin. O hata bende olsaydı keşke!

HERMIA

Rahat ol. Yüzümü görmeyecek bir daha;
Lysander ile buradan kaçıyoruz uzaklara.
Lysander'ı tanımadan önce
Cennet gibi gelirdi Atina bana.
Sevgilim Lysander'de öyle hoş nitelikler var ki,
Ama bu cennet böyle cehenneme çevrildi!

LYSANDER

Helena, açalım sana niyetimizi,
Yarın gece Ay Tanrıça gümüşten yüzünü
Suyun aynasında seyrederken,
Damlalardan inci küpeler takarken otların kulaklarına,
Âşıklar anlarlar gizlice kaçma vaktidir diye,
Atina kapılarından geçip gitmeyi düşündük biz de.

HERMIA

Kent dışındaki koruda, hani hep giderdik ya seninle,
O güzelim, kokulu çuha çiçekleri üzerine uzanır
İçimizi döker, sırlarımızı paylaştık ya,
İşte Lysander ile ben buluşacağız orada.
Sonra Atina'dan öteye çevireceğiz gözlerimizi,
Yeni dostlar arayıp yabancı bir toplumda yaşayacağız.
Hoşça kal sevgili oyun arkadaşım. Dua et bizim için.
Demetrius ile talihin açık olsun!
Sözünde dur Lysander. Yarın gece yarısına kadar
Aşkımızın gözlerini aç kalmaya alıştırmalıyız.

LYSANDER

Sözüm söz Hermia.

(*Hermia çıkar.*)

Hoşça kal Helena!

Sen onu nasıl seviyorsun, dilerim o da seni öyle sever.

(*Çıkar.*)

HELENA

Bazı insanlar böylesine mutlu olabiliyorlar! '
Kime sorsanız Atina'da, ben de güzelim onun kadar.
Ama neye yarar? Demetrius öyle düşünmüyor ki;
Ondan başka herkesin gördüğünü görmek istemiyor.
Hermia'nın gözlerine taparken o nasıl yanılıyorsa,
Onun her özelliğine hayran olan ben de öyle yanılıyorum.
Aşk, basit ve değersiz şeyleri bile
Biçimlendirip onu değerli yapabilir.
Aşk gözleriyle değil, hayaliyle görür,
Ve kanatlı Cupid resimlerde bu yüzden kördür.
Aşkın hayalinde düşünmeye yer yoktur;
Kanadı var, gözü yoktur, çevresine bakmadan uçar gider.
Bu yüzden aşk bir çocuktur, onun için yanılır seçimlerinde.
Afacan çocukların oyunda ettiği yeminler gibi,
Boş yere yeminler edilir her yerde;

Demetrius da Hermia'nın gözlerine bakmadan önce,
Bana yemin üstüne yemin etmişti yalnız seninim diye;
Ama Hermia'nın sıcaklığıyla çözülüyordu yeminler
bir anda.

Hermia'nın kaçtığını gidip Demetrius'a söyleyeceğim.
Yarın gece o da peşinden gelir koruyaa,
Verdiğim bilgiye karşılık sadece bir teşekkür alsam bile,
Arada bir gözden kaybolursa da
Onu tekrar görme hazzına erişeceğim için
Değer bu zahmetime.

(Çıkar.)

2. Sahne

(Atina. Quince'in evi.)

(Marangoz Quince, Doğramacı Snug, Körikçi Flüt,
Tenekeci Snout, Dokumacı Bottom ve
Terzi Starveling girerler.)

QUINCE

Kumpanya toplandı mı?

BOTTOM

En iyisi sen listeye göre, herkesin adını tek tek oku.

QUINCE

İşte şu elimde tuttuğum kâğıtta, dükle düşesin düğün gecesi oynayacağımız oyunda, bütün Atina'nın dört gözle beklediği rol sahiplerinin adları yazılı.

BOTTOM

A benim şirin kardeşim Peter Quince, oyun ne menem şey, önce onu söyle, sonra da aktörlerin adlarını okuyup konuyu bağla.

QUINCE

Meryem adına. Oyunumuzun adı: "Pyramus'la Thisbe'nin En Acıklı Komedyası ve Pek Korkunç Ölümeleri."

BOTTOM

İnanın iyi bir sanat eseri, hem de hoş. Hadi benim Peter'ciğim, şimdi de listedeki aktörlerini sırasıyla çağır. Üstatlar, o adınızı okudukça siz de öne çıkın.

QUINCE

Ben çağırdıkça herkes cevap versin. Dokumacı Nick Bottom!

BOTTOM

Burada! Sadece rolüm nedir onu söyle; ondan ötesini bana bırak!

QUINCE

Sen Nick Bottom, Pyramus'u oynayacaksın.

BOTTOM

Nedir bu, pire mi, muz mu? Âşık mı, zorba mı?

QUINCE

Aşk uğruna kahramanca kendini öldüren bir âşık.

BOTTOM

Eh bu rol, benim gibi adamına düştü mü bir hayli göz yaşına patlar. Eğer, yok mu ya, bu rolü ben oynadım mı, seyirciler kör olmamak için gözlerini korusun. Fırtınalar koparırım. Yürekler parçalarım. Şimdi ötekilerin adlarını oku. Ama dur, aslında ben en iyi zorbayı oynarım. Ayrıca Herakles'i de yaman oynarım. Başa elime geçeni paramparça edecek, kırıp geçirecek bir rol gerek.

“Gümbür gümbür kayalar
Zangır zangır çarpmalar
Tuz buz eder parçalar
Zindan kapısının kilidini;
Phoebus'un arabası
Pırıl pırıl parıldar
Hem yapar hem bozar
Budala kader tanrıçalarını.”⁷

7 Bu pasaj Seneca'nın *Kızgın Herakles* oyunundan bir parçaya göndermedir. Bkz. Seneca, II. Perde. Bu dizeler, Jasper Heywood'un *Seneca'nın On Tragedyası* (1581) adlı çevirisinden alınmıştır.

Epeyce çalılımlı, azametli! Şimdi öteki aktörleri de bir görelim. Bu Herakles'in tavrı bir zorbanın tavrı. Âşık rolü hüznünlü, sönük bir şey.canım.

QUINCE

Francis Flute, körük yamacısı.

FLUTE

Buradayım Peter Quince.

QUINCE

Sen Thisby rolünü oynayacaksın.

FLUTE

Thisby de ne? Maceracı bir şövalye falan mı?

QUINCE

Pyramus'un vurulduğu kız.

FLUTE

Yo, hayır! Tanrı aşkına, beni kadın rolüne çıkarma, bak sakalım da çıkıyor.

QUINCE

Çıksın, önemli değil. Yüzüne maske takarsın sesini inceltirsin olur biter.

BOTTOM

Oho! Yüzümü saklayacak olduktan sonra ben de oynarım; Thisby'i de ben oynayayım: korkunç tiz bir sesle konuşurum. Bak işte böyle: "Thisne, Thisne!" "Ah Piremuz, canım sevgilim, işte senin biricik Thisby'n, sevgili Thisby'n!"

QUINCE

Hayır, olmaz! Sen Pyramus'u oynayacaksın, Flute sen de Thisbe'yi.

BOTTOM

Eh, ne yapalım.

QUINCE

Terzi Robin Starveling.

STARVELING

Buradayım Peter Quince.

QUINCE

Robin Starveling, sen Thisby'nin annesi olacaksın. Tenekeci Tom Snout!

SNOUT

Buradayım Peter Quince.

QUINCE

Sen Pyramus'un babası; ben de Thisbe'nin babası olacağız; Doğramacı Snug sana da aslan rolü düşüyor: İşte oyunda her şey yerine oturdu.

SNUG

Aslan rolünün yazılısı var mı sende? Yalvarırım varsa ver, çünkü ben güç ezberlerim.

QUINCE

Canım tulûat yapıver. Hem sadece kükreyeceksin, o kadar.

BOTTOM

Aslanı da ben oynayayım! Öyle bir kükrerim ki beni duyan her erkeğin keyfi gelir; öyle bir kükrerim ki, dükü, "Bir kere daha kükresin, bir kere daha kükresin!" diye bağtırtırım.

QUINCE

O kadar korkunç kükersen, korkarım düşesle öteki hanımları korkutursun. Onlar da basar çığlığı; sonra topumuzu sallandırırırirler ha.

HEPSİ

Hiç birimizi sağ bırakmazlar, topumuzu asarlar.

BOTTOM

Şunu iyi bilin ki arkadaşlar, eğer hanımlar kendilerini kaybederlerse, akıllarına bir esti mi darağacını boyladığımız gündür! Ama ben sesimi hafifletirim, isterseniz, dişisine dem çeken bir kumru gibi kükrerim; bülbülmüşüm gibi kükrerim.

QUINCE

Sen, Pyramus'tan başka hiçbir rolü alamazsın, çünkü Pyramus güzel yüzlü bir adamdır; yaz günlerinde görülen yakışıklı bir delikanlı. Pek sevimli, nazik, efendiden adam gibi biri. Bunun için, ancak sen Pyramus olabilirsin.

BOTTOM

Pekala öyleyse, Pyramus'u oynarım. Evet ama, acaba oyunda nasıl bir sakal taksam iyi olur?

QUINCE

Canım, keyfine göre takıl.

BOTTOM

Hani şu saman rengi yahut turuncu... Yok yok... Kınalı eflatun... Ya da Fransız kral altını gibi, hani sapsarı bir sakal var ya işte onunla oynarım.

QUINCE

Fransız krallarından bazılarında hiç tüy müy yoktur, sen de cascavlak oynarsın... Ama efendiler işte rolleriniz: Sizden yarın geceye kadar ezberleyip şehirden bir mil uzakta-ki saray korusunda ay ışığında beni bulmanızı rica ve arzu ederim; orada provamızı yaparız; eğer şehirde buluşursak, herkes üşüşüp bizi rahatsız eder; hazırlıklarımızı vaktinden evvel öğrenirler. Ben de oyunumuz için gerekli şeylerin bir listesini yapayım. Rica ederim yüzümü kara çıkarmayın.

BOTTOM

Orada buluşuruz; hem orada açık saçık⁸ bir şekilde ve çekinmeden provamızı yapabiliriz. Hadi bakalım, her şey tamam olsun. Hoşça kalın.

QUINCE

Dükün meşesinin dibinde buluşuruz.

BOTTOM

Anlaşıldı; ya sözünüz söz olsun; sözünü tutmayan toz olsun.
(Çıkarlar .)

8 "Açık ve seçik bir biçimde" demek istiyor.

II. Perde

1. Sahne

(Atina yakınındaki koruluk.)

(Bir taraftan Peri, diğer taraftan Robin Goodfellow
[Puck⁹] girerler.)

ROBIN

Hayrola küçük peri? Nereye böyle?

PERİ

Derelere iner, tepelere giderim,
Çalılardan seker, fundalıklara uçarım,
Çimenlikte gezer, çayırılıkta tozarım,
Irmaklarda yüzer, ateşlerden geçerim.
Her yerde dolaşır, ufku kucaklarım;
Ay dededen daha hızlı koşarım,
Periler Kraliçesi'ne hizmet ederim;
Onun yüzüklerini bırakırım yeşilliğin üzerine.
Onun yakışıklı korumalarıdır çuha çiçekleri;
Benek benek ışıldar altın ceketleri.
Perilerin armağanı yakut renkli çiçekler;
Çilli yüzlerinden nefis kokular serer.
Şimdi çiy damlası aramaya geldim buraya,

9 Bu karakterin öteki adı "Puck" eski dilde "şeytan" anlamına geliyor-
du.

İnci küpeler takacağım çuha çiçeklerinin kulaklarına.
Hoşça kal cinlerin hödüğü; gitmeliyim şimdi.
Kraliçemiz buraya geliyor cüce cinleriyle.

ROBIN

Kralın şenlikleri burada olacak bu gece.
Ama Oberon çok öfkeli, gazap içinde,
Çünkü kraliçe kendi hizmetine almış
Hindistan kralından çalınan güzel bir çocuğu;
O çocuk kadar tatlı bir evlatlığı olmamış şimdiye kadar.
Kıskançlıktan çatlıyor Oberon hazretleri,
Kendi maiyetine istiyor o çocuğu,
Onunla dolaşacakmış vahşi ormanları;
Oysa kraliçe deli oluyor çocuk için, onu alıkoyuyor,
Ona çiçeklerden taçlar yapıp neşesini buluyor.
Ve şimdi kralla kraliçe ağaçlıkta, yeşillikte,
Pınarların başında, pırıldayan yıldızlı gecelerde
Asla buluşmuyorlar, buluştuklarında tartışmıyorlar ama
Düşmanca bir tavır alıyorlar birbirlerine,
Cüce periler korkudan meşe palamutlarına sığınıp
Orada gizleniyorlar.

PERİ

Eğer halini, tavrını karıştırmıyorsam,
Sen şu Robin Goodfellow denen haşarı, iş karıştıran cinsin.
Sen değil misin köylü kızları korkutan;
Sütlerin kaymaklarını çalan,
El değirmenlerine girip orasını burasını kurcalayan,
Çalışmaktan soluksuz kalmış ev kadınlarının
Yayıkta tereyağını tutturmayan;
Bazen de biranın mayalanmasını engelleyen;
Geceleri yolculara yolunu şaşırtan
Sen değil misin?
Sana “Cingöz” ya da “tatlı Puck” diyenlerin
İşini görüp onların bahtlarını açan değil misin?

ROBIN

Tam üstüne bastın. Gecelerin neşe kelebeğiyim ben.
Oberon'a maskaralıklar yapar onu güldürürüm,
Fasulye ile beslenmiş şişko bir at gördüm mü
Cilveli bir kısrak gibi kalça kırıp kandırırım;
Bazen de bir kocakarının likör tasına gizlenir,
Pişmiş yaban elması¹⁰ görünümü alırım,
İçkiyi ağzına götürdüğünde, zıplarım dudığına
Boydan boya saçılır içki kırıksık gerdanına.
Kocakarının en akıllısı, çok ciddi bir şey anlatırken
Bazen de üç ayaklı bir tabure sanır beni,
Kayıverdim mi altından yerde bulur kendini,
“Ay, amaan,” diye bağırıp öksürüğe tutulur;
Orada bulunanlar göbeğini tutup kahkahaya boğulur,
Aksıranıyla, tıksıranıyla eğlence giderek artar
Böylece eğlenceli bir zaman boşuna geçmemiş olur.
Geri çekil peri! Bak, Oberon geliyor.

PERİ

İşte kraliçem de geldi, keşke Oberon buraya gelmeseydi.
(*Sahnenin bir yanından maiyetiyle Periler Kralı
Oberon, diğer yandan da kraliçe Titania ve maiyeti
girerler.*)

OBERON

Ay ışığında yine karşıma çıktın, kendini beğenmiş Titania.

KRALİÇE

Yine mi sen kıskanç Oberon? Periler, buradan
gidelim hemen.

Yemin ettim, yatağına da girmem, sana eşlik de etmem.

OBERON

Dur bakalım, aceleci, dik başlı kadın.

Ben senin efendin değil miyim?

¹⁰ Pişmiş yaban elmaları biranın ya da herhangi bir içkinin içine konulur, öyle içilirdi buna “posset” denilirdi.

KRALİÇE

Demek o zaman ben de senin eşin oluyorum;
Periler ülkesinden kaçıp gittiğini bilmediğimi sanma,
Haberim var çoban Corin kılığına bürünüp
Bütün gün sevgilin Phillida'ya kaval çaldığını,
Aşk dizeleri sıraladığını.
Hindistan'ın bir ucundan kalkıp buralara niye
geldiğin belli,
O iriyarı, şehvetli Amazon, o av çizmeli savaşçı için,
değil mi!
Theseus'la evleniyor ya, amacın yatağını kutsamak
Onlara uğur getirmek için mi sanki?

OBERON

Bunlara söylemeye hiç utanmıyor musun Titania?
Theseus'u sevdiğin bal gibi ortadayken
Benim itibarımı göz ardı etme Hippolyta'dan söz ederken.
Theseus'u, Perigune'nin¹¹ kollarından alıp
Yıldızlı bir gecede yanına katıp götüren,
Aegles, Ariadne ve Antiopae¹² ile
Arasını bozan sen değil misin?

KRALİÇE

Bütün bunlar kıskançlıktan gelen kuruntular;
Yazdönümünden bu yana buluşmadık seninle,
Ne tepelerde, vadilerde, ormanlarda, çimenlerde,
Ne çakıllı pınarlarda, şırıl şırıl akan derelerde,
Ne de bir denizin kumlu, kıyısında;
Islık çalan rüzgârın eşliğinde

11 Kral Sinis öldürülünce kızı Perigune saklanır. Theseus'u ona kötülük etmeyeceğini söylediği zaman saklandığı yerden çıkar, Theseus'la yatar ve Melanippus adında bir oğulları olur.

12 Aegles, Panopeus'un peri kızı. Theseus kızın başkasını sevdiğini anlayınca onu Ariadne için bırakmıştır. Ariadne, Kral Minos ile Pasiphae'nin kızı. Theseus'a âşık olmuştur. Antiopa, birlikte Amazonlara karşı savaşa gittiklerinde, yiğitliğinden dolayı Herakles'in Theseus'a armağan ettiği Amazon.

Ne zaman halka olup dans etmek istesek
Tadımızı kaçırdın kavgacı tutumunla.
Bu yüzden rüzgârlar da bıktı tepemizde vınlamaktan,
İntikam alıyormuşçasına hortumlarını denize daldırdı
Hastalıklı sisleri¹³ çekti aldı, karalara bıraktı.
En küçük dere bile o kadar şımardı ki
Yatağına sığamadı, taştı, kabardı.
Öküz boyunduruk altında boşuna çalıştığını anladı,
Çiftçinin teri hava oldu gitti ve daha serpilip olgunlaşmadan
Olduğu yerde çürüdü yeşil buğday başakları;
Sel basmış tarlalarda ağıllar bomboş kaldı,
Sürüler hastalıktan kırıldı, semirdi leş kargaları;
Dokuz taşlı dama tahtası¹⁴ çamura battı;
Çayırılar arasındaki emekle düzenlenen patikalar
Ayak basılmadığından görünmez oldu.
Bu kış gülmeyi özledi ölümlü insanlar;
Artık hiçbir gece duyulmuyor ilahiler, dualar.
Öfkeden yüzü soldu selleri yöneten Ay Tanrıça'nın,
Bu yüzden nemlendirdi havayı, gribi ortalığa saldı.
Doğadaki bu dengesizlikle mevsimler yer değiştirdi.
Ak saçlı kırağı kırmızı gülün körpe kucağına düşüyor;
Yaşlı kış babanın buruşuk, buzlu tepesinde
Sanki alay edermiş gibi,
Nefis kokulu yaz goncalarından bir taç duruyor.
İlkbahar, yaz, üretken sonbahar, öfkeli kış
Birbirlerinin kıyafetlerini kuşanıyorlar;
Dünya şaşkına dönmüş, bilemiyor hangisi hangisidir.
İşte bütün bunlar giderek artacak biz tartışıp kavga ettikçe;
Bu yanlışlıkların anası babası biziz.

OBERON

O zaman hiç durma, düzeltmek senin elinde.

¹³ O dönemde, sis, pus ve bulutun, bulaşıcı hastalık getirdiğine inanılırdı.

¹⁴ "nine men's morris" dokuz taşla oynanan damaya benzeyen bir oyun.

Titania Oberon'a karşı gelmese olmaz mı?
Senden tek istediğim bir çalıntı çocuk,
Uşağım olacak o benim.

KRALİÇE

Hiç heveslenme, boşuna da üzülme.
Bu çocuğu periler ülkesinin tümüne değişmem.
Anası hizmetimde, bana düşkün, gönüllü bir kadındı;
Baharat kokulu Hindistan gecelerinde,
Baş başa verir, oturur dedikodu ederdik,
Neptün'ün sarı kumları üzerinde
Denizdeki ticaret gemilerini birlikte seyrederdik,
Çapkın rüzgârla buluşunca
Karnı şişen yelkenlere bakıp gülüşürdük.
O bazen yerinden fırlar, bir geminin peşinden
denize daldı,
-O sırada karnında küçük prensini taşıyordu-
Giden gemiyi taklit eder, sonra yelkeni şişirip
karaya dönerdi,
Sanki uzun bir yolculuktan dönmüş gibi
Denizden bana ufak tefek hediyeler getirirdi.
Ama ölümlüydü, bu çocuğu doğururken öldü,
Onun hatırı için de bu çocuğu koruyorum;
Onun hatırı için bu çocuktan ayrılmayacağım.

OBERON

Ne kadar kalacaksın bu koruda?

KRALİÇE

Sanırım, Theseus'un düğününün bitimine kadar.
Eğer sabır gösterip katılacaksan dansımıza,
Ay ışığı eğlencelerimizde bulunacaksan, gel bizimle.
Yok eğer gelmek istemiyorsan uzak dur benden,
Ben de çıkmam senin yoluna.

OBERON

Çocuğu ver, geleyim.

KRALİÇE

Periler ülkesinin krallığını versen bile olmaz.
Hadi gidelim periler! Biraz daha kalırsam yeniden
başlayacağız.

(*Titania maiyetiyle çıkar.*)

OBERON

Pekâlâ, hadi sana güle güle.
Ama bu hakaretin bedelini ödemedен
Bu koruluktan çıkamayacaksın.
Dostum Puck gel bakalım buraya,
Hani hatırlarsın, bir yarımada'nın burnunda,
Bir denizkızı görmüştüm bir yunusun sırtında,
Güzel bir şarkı tutturmuştu o uyumlu sesiyle,
Yatıştırmıştı birden hırçın deniz bile,
Ve bir sürü yıldız yörüngesinden çıkmış,
Koşup gelmişti onu dinlemeye.

PUCK

Hatırladım.

OBERON

Sen görmemiş olabilirsin, ama o sırada
Tepeden turnağa silahlanmış Cupid'i gördüm,
Uçup duruyordu soğuk ay ile dünya arasında.
Birden günbatımındaki tahtında oturan
Güzel bir bakireye nişan aldı,
Aşk okunu ustaca hedefine sapladı;
Öyle bir altın ok ki,
Yüz bin yüreği delip geçerdi sanki.
Ama bir de baktım, Cupid'in ateşten oku,
Sularla oynayan¹⁵ ayın bakir ışıklarında sönüverdi
Ve o, tanrıçaya yakışan bir tavırla kalktı tahtından
Yürüdü gitti, düşünceler içindeydi,
Aşkın prangası ona ulaşamazdı.
Oysa ben gördüm okun nereye saplandığını.

15 Bakire ay (Diana) gelgiti yaratan ve yağmur yağdıran tanrıçaydı.

Bu küçücük bir menekşeydi,
Önce bembeyazken, mora dönüştü aşk yarasıyla
Hercai menekşe derler genç kızlar ona.
Bir kez sana da göstermişim o çiçeği,
Git bul o çiçeği ve getir bana.
Uyuyanın gözkapaklarına o çiçeğin suyunu sıktın mı,
İster erkek, ister kadın olsun bu kişi,
Gözünü açtığında ilk gördüğü canlıya deli gibi vurulur.
Al getir o çiçeği bana ve burada ol
Leviathan¹⁶ bir fersah yüzünceye kadar.

PUCK

Kırk dakika içinde kuşak dolarım dünyanın çevresine.
(Çıkar.)

OBERON

Şu tılsımlı suyu elime geçirdim mi,
Titania uyur uyumaz bu suyu damlatırım gözlerine.
Uyandığında ilk gördüğü ne olursa olsun,
(İster aslan, isten ayı, ister kurt, ister boğa,
İster meraklı bir maymun, ister yaramaz bir makak.)
Ona bütün ruhuyla âşık olup peşinden gidecektir.
Başka bir çiçekle büyüü kaldırmadan önce,
O çocuğu ele geçirmeliyim. Birileri mi geliyor?
Görünmez olup dinleyeyim konuşmalarını.
(*Demetrius ve onu izleyen Helena girerler.*)

DEMETRIUS

Seni sevmiyorum, artık bırak peşimi.
Hani nerde Lysander ile güzel Hermia?
Birini öldürmek istiyorum, ötekiyse öldürecek beni.
Bu koruluğa kaçtıklarını söylemiştin;
İşte buradayım, aklımı kaçırmak üzereyim bu korulukta,
Çünkü rastlamadım Hermia'ma.
Sen çekil git, bırak peşimden gelmeyi.

¹⁶ Kutsal Kitap, Eyüb, (41:1) Shakespeare ve çağdaşları bu deniz canavarını balina ile özdeşleştirirlerdi.

HELENA

Katı yürekli mıknaatıs, kendine çekiyorsun beni!
Ama çektiğin demir değil, çünkü çeliktendir yüreğim.
Sen çekim gücünü bırakırsan,
Benim de kalmaz peşinden gelme gücüm.

DEMETRIUS

Seni baştan mı çıkarıyorum?
Tatlı sözler mi söylüyorum sana?
Açıkça gerçeği söyleyip
Seni sevmiyorum, sevemem demiyor muyum yoksa?

HELENA

İşte sen böyle söyledikçe, daha da alevleniyor aşkım.
Senin sadık köpeğimin ben ve Demetrius
Beni ne kadar döversen o kadar kuyruk sallarım ben.
Beni köpeğinmiş farz et... tekmele, döv, yok say, unut,
Ne yaparsan yap; sana layık değilsem bile,
İzin ver peşinden gelmeme. Senin aşkında,
Köpeğin gibi sevimlikten
Daha aşağı bir yer var mıdır acaba?
Ama benim için, yüce bir sevgidir bu da.

DEMETRIUS

Yeter, nefret duygularımı daha fazla zorlama,
Hasta oluyorum senin yüzüne baktıkça.

HELENA

Bense sana bakmadığım zaman hastalanıyorum.

DEMETRIUS

Böyle yapmakla fazlasıyla yakışıksız davranıyorsun;
Senin gibi bir kız kenti terk edip buralara gelmez,
Seni sevmeyen bir erkeğin kollarına atılmaz;
Bekâretinin ne değerli olduğunu düşünmeden
Gecenin karanlığında böyle ıssız bir yerde görünmez.

HELENA

Senin üstün çekimin güvencemdir benim.
Çünkü yüzünü gördüğüm sürece,

Gündüzdür benim için gece,
Gecenin karanlığında değilim öyleyse;
Bu kuru da dünyalardan yoksun değil,
Benim gözümde çünkü o dünyaların hepsi sensin.
Dünyalar burada bana bakarken
Kim diyebilir yalnızım diye?

DEMETRIUS

En iyisi kaçıp gitmeliyim, çalılara saklanmalıyım,
Seni de vahşi hayvanların insafına bırakmalıyım.

HELENA

En vahşi olanın bile senin gibi katı değildir yüreği.
İstiyorsan kaç git. Efsane değişsin bari:
Bu kez Apollo kaçsın, Daphne onu kovalasın;
Güvercin kartalın peşinden koşsun,
Sakin dişi ceylan var hızıyla kaplanı yakalamaya çalışsın,
Eğer kovalayan korkak, kaçan yürekliyse!

DEMETRIUS

Burada kalıp seni dinleyecek değilim.

Bırak beni gideyim!

Eğer peşimden gelirsen bu koruda sana yapacağımı bilirim.

HELENA

Evet, tapınakta, kentte, her yerde
Yaptın yapacağın bana. Demetrius, yazıklar olsun sana!
Aşkımı reddettiğin için benim sana kur yapmam gerekti
Bu da görülmemiş rezillik bir kadın için.
Biz erkekler gibi aşk uğruna dövüşemeyiz;
Erkeğin peşinden gitmeye değil,
Peşimizden koşulmasına alışmışız.

(*Demetrius çıkar.*)

Senin peşinden gider, cehennem cennete çeviririm
Öleceksem eğer, sevdiğimin ellerinde can veririm.

(*Helena çıkar.*)

OBERON

Güle güle, peri kızı. Bu korudan çıkmadan,
Kovalanan sen olacaksın, o ise yanıp tutuşacak aşkından.

(*Puck girer.*)

Hoş geldin gezgin, Çiçeği getirdin mi?

PUCK

Evet, işte.

OBERON

Ver onu bana lütfen.

Kekiklerin boy attığı bir dere kıyısı biliyorum,
Aralardan yabani çuha çiçekleri,
Boynu bükük menekşeler boy gösterir;
Üzerleri tatlı hanımelileri ile gölgelenir,
Her yanı amber çiçekleri, yaban gülleri ile çevrelenir.
Gecenin bir vaktinde orada uyur Titania,
Dans edip eğlenir, bu çiçeklerle sakinleşir;
Yılan orada sıyrılır renk renk, parlak derisinden,
Bu bir periye saracak kadar geniş bir giysidir;
İşte orada bu çiçeğin suyunu damlatıp gözlerine,
Kötü hayaller görmesini sağlayacağım uyandığında.
Bunun bir kısmını sen al ve dolaş korulukta.
Sevimli Atinalı bir genç kız göreceksin
Tutulmuş ona tepeden bakan bir delikanlıya.
Damlat bunu o delikanlının gözüne;
Ama öyle bir ayarla ki, uyandığında sadece o kızı görsün.
Delikanlıyı Atinalı giysilerinden tanıyacaksın.
Çok dikkatle yap işini: adam uyandığında,
Onu seven kızdan daha çok vurulsun kıza;
Unutma sakın, gece yarısından önce
Gel, bul beni burada.

PUCK

Kaygılanmayın efendim;
Buyruğunuz kesinlikle yerine getirilecektir.

2. Sahne

(Korunun başka bir köşesi.)

(Periler Kraliçesi Titania maiyetiyle girer.)

TITANIA

Gelin hadi, el ele tutuşup halka olalım,
Şarkı söyleyip dans edelim;
Sonra dakika sona ermeden bazılarınız gitsin,
Gül goncalarını yiyip bitiren böcekleri öldürsün;
Diğerleri küçük perilerime deri kanatlarından
palto yapmak için

Yarasalarla savaşa girsin;
Kalanlar, narin ruhlarımıza hu çekip hayranlık gösteren
Şu yaygaracı baykuşu uzak tutsun.
Hadi şimdi uyumam için şarkı söyleyin,
Sonra siz iş başına, ben uykuya.

(Periler şarkı söyler.)

BİRİNCİ PERİ :

Siz, benekli, çatal dilli yılanlar,
Dikenli kirpiler, ortalıkta görünmeyin;
Semenderler, zehirli kör yılanlar,
Hata yapıp kraliçemize yaklaşmayın sakın.

HEPSİ

Hadi bülbül, tatlı ninnimizi söyle;
Ninni de ninni, ninni de ninni:
Göze gelmesin, nazar değmesin
Kötülük yakına gelmesin
Ninni de ninni, mışıl mışıl uyusun.

BİRİNCİ PERİ

Dokumacı örümcekler, yakına gelmeyin;
Uzun bacaklı örücüler gidin buradan!
Sakın yaklaşmayın karafatmalar;
Uslu durun sakırgalar, solucanlar.

HEPSİ

Hadi bülbül, tatlı ninnimizi söyle;
Ninni de ninni, ninni de ninni:
Göze gelmesin, nazar değmesin
Kötülük yakına gelmesin
Ninni de ninni, mışıl mışıl uyusun.

(*Titania uyur.*)

İKİNCİ PERİ

Hadi herkes işinin başına. Artık her şey yolunda.
Biri buraya gelsin, nöbet tutsun.

(*Periler çıkar.*)

(*Oberon girer ve Titania'nın gözüne çiçeğin
suyunu damlatır.*)

OBERON

Uyandığında ilk ne görürsen
Gerçek aşkınmış gibi vurulacaksın;
Onun için yanıp tutuşacaksın.
Vaşak, yaban kedisi, ayı,
Leopar ya da kılları dikenli bir yaban domuzu,
Uyandığında ne görürsen gör
Sevgilin sanacaksın.
Aşâğılık bir yaratık yakınına geldiğinde uyanacaksın.
(*Çıkar.*)

(*Lysander ile Hermia girerler.*)

LYSANDER

Güzel sevgilim, koruda dolaşmaktan yorulmuşsundur;
Doğrusunu istersen, ben de yolu kaybettim.
Eğer kabul edersen, burada dinlenelim,
Sabaha dinç olmak için burada geceleyelim.

HERMIA

Olur Lysander. Yatacak bir yer bul kendine;
Şunun kenarına dayarım başımı ben de.

LYSANDER

İkimizin de yastığı olur o tümsek;
Tek yürek, tek yatak, iki gönül bir olacak.

HERMIA

Hayır, sevgili Lysander, hatırım için
O kadar yaklaşma; biraz uzakta yat.

LYSANDER

Anla beni tatlım, niyetimde hiç kötülük yoktu!
Seven biri söylenen şeyde kötülük aramamalı.
Demek istediğim, yüreğim öyle bağlı ki yüreğine,
İkisinden tek bir yürek çıkar;
İki gönül bir yeminle zincirlendi birbirine...
İki gönül ve bir gerçek bağlılık sonuçta,
Öyleyse, yanında yatmamı çok görme bana;
Şöyle uzanayım Hermia, yalan yok yüreğimde.

HERMIA

Bakıyorum da, Lysander'in ağzı güzel laf yapıyor.
Hermia, Lysander yalan söyledi demedi ki,
Buna Hermia'nın ne terbiyesi ne de gururu elverirdi!
Ama sevgili dost, aşkımız ve saygımız adına
Töreyi gözeterek benden biraz uzakta yat;
Erdemli bir bekârla el değmemiş bir genç kıza
Bu kadarcık ayrılık daha çok yakışır,
İşte orası iyi; tatlı dost iyi uykular.
Aşkın değişmeden kalsın ömrünün sonuna kadar!

LYSANDER

Âmin derim dileğinin gerçek olması için,
Senden yüz çevirirsem eğer bu benim sonum olsun!
İşte yatacak yerim, uykun renkli düşlerle dolsun!

HERMIA

Bu dileğin yarısını dileyen gözler uykuya dalsın.
(Uyurlar.)
(Puck girer.)

PUCK

Boydan boya dolaştım bütün ormanı,
Atınalı falan göremedim,
Şu aşk uyandıran çiçeğin büyüsünü

Kimsenin gözünde deneyemedim.
Gece ve sessizlik! Ya bu da kim?
Üstünde Atina giysisi olan biri.
Efendimin söz ettiğini kişi bu olmalı,
Hani şu Atinalı dilberi hor gören delikanlı;
İşte orada da kız derin uykuda
Soğuk, kirli toprakta.
Zavallı kız! Sokulamamış bile
Şu sevgisiz, şu görgüsüz herife.
Al bakalım incelikten yoksun delikanlı
Gözlerine damlatayım da şu tılsımlı sıvıyı,
Aklın başına gelsin uyandığında.
Aşk gözlerine uykuyu yasaklasın,
Ben gittikten sonra uyan;
Ben koşayım Oberon'a.

(Çıkar.)

(*Demetrius ve onu kovalayan Helena girerler.*)

HELENA

Beni öldürsen bile, dur artık Demetrius.

DEMETRIUS

Sana son kez söylüyorum, bırak artık peşimi.

HELENA

Bu karanlıkta tek başıma bırakma beni.

DEMETRIUS

Kendi başınasın artık! Ben yalnız gidiyorum.

(Çıkar.)

HELENA

Of, bu sersemce koşuşturmadan soluksuz kaldım!
Ne kadar yalvarsam, o kadar uzaklaşıyor benden.
Şimdi nerde uyuyorsa mutludur Hermia;
Öyle kutsanmış, öyle çekici gözleri var ki.
Nasıl oluyor da gözleri bu kadar pırıltılı?
Herhalde tuzlu gözyaşları döktüğünden değil,
Öyle olsaydı, daha sık yıkanıyor gözlerim onunkinden.

Yok, hayır! Bir ayı gibi çirkinini ben;
Karşıma çıkan hayvanlar bile, korkup kaçarlar benden.
O zaman Demetrius canavarının da
Benden böyle kaçmasına şaşmamalı.
Hangi bahtsız ve ikiyüzlü bir aynaya baktım da,
Gözlerimi Hermia'nın yıldız gibi parlayan gözleriyle
kıyasladım?

Bu da kim? A, Lysander'miş! Toprakta mı yatıyor?
Ölmüş mü, uyuyor mu? Ne yarası var ne de kanı akmış.
Lysander, yaşıyorsanız lütfen uyanın.

LYSANDER

(Uyanır.)

Senin güzel yüzün için ateşten bile geçerim,
Işığım, Helena'm benim!
Öyle bir doğa harikası ki,
Yüreğini görebiliyorum göğsünden içeri.
Demetrius nerde? Ah nasıl isterim şimdi
Kılıcım ile yok edeyim o iğrenç ismi!

HELENA

Öyle söyleme Lysander; öyle konuşma.
Ne fark eder Hermia'yı seviyorsa?
Tanrım! Ne fark eder? Seni seviyor Hermia!
Yeterli değil mi bu da?

LYSANDER

Hermia yeterli mi? Hayır!
Onunla geçirdiğim sıkıcı saatlerden pişmanım.
Hermia'yı değil, Helena'yı seviyorum ben
Kuzgunu kim ister ak güvercin varken?
İnsan iradesini akıllı yönetir;
Aklımsa senin daha değerli bir kız olduğunu söylüyor.
Her şey yavaş yavaş büyür mevsiminde olgunlaşır;
Ben de genç olduğumdan ancak şimdi akıllandım;
Şu anda olgun bir erkek olarak kararlıyım,
Aklım yönetiyor isteklerimi

Ve senin gözlerine yöneltiyor beni;
Aşkın en zengin kitabı duruyor baktığım yerde,
Aşkın en güzel öykülerini okuyorum gözlerinde.

HELENA

Ne suç işledim ki, bu tuhaflıklar hep beni buluyor?
Neden alaya alıyorlar beni, herkes benimle oynuyor?
Hey yeter artık, yeter artık genç adam,
Demetrius'un tatlı bir bakışını kazanamadığım
Ve kazanamayacağım yetmezmiş gibi,
Şimdi de sen mi
Çekici olmadığım için benimle alay ediyorsun?
İnan ki bana haksızlık ediyorsun! Gerçekten de öyle!
Hak etmiyorum böyle yalancıkta aşk sözlerini.
Hadi hoşça kal. Ama şunu da söylemeliyim sana,
Daha görgülü, soylu biri sanmıştım seni.
Ne talihsiz kızmışım; biri reddediyor,
Öteki yalancıkta aşkını ilan ediyor.

(Çıkar.)

LYSANDER

Hermia'yı görmedi. Hermia, sen uyu olduğun yerde.
Bir daha asla Lysander'in yanına gelme!
İnsan fazla yiyince mide nasıl isyan ederse
Ya da boş inançları bıraktıktan sonra,
Aldatılığını anlayıp nasıl nefret ederse,
Doygunluğumu ve boş inancımı bırakıyorum ben de.
Hepsinden nefret ediyorum, en çok da kendimden!
Şimdi bütün gücüm ve aşkımla onu takip edeyim
Helen'i onurlandırayım,
Onun şövalyesi olup buyruğuna gireyim.

(Çıkar.)

HERMIA

(Uyanır.)

Yardım et Lysander! Kurtar beni! İmdat!
Göğsümdeki şu kıvrır kıvrır kıvrılan yılanı at!

Ne oldu bana! Of, ne rüyaydı ama!
Lysander, bak nasıl da titriyorum korkudan.
Sanki bir yılan içime girmiş yüreğimi kemiriyordu,
Sen de oturmuş, buna gülerek bakıyordun.
Lysander! Ne, gittin mi yoksa? Lysander! Sevgilim!
Sağır mısın? Gittin mi? Ses seda yok!
Nerdesin? Sesimi duyuyorsan konuş benimle.
Beni seviyorsan ses ver! Korkudan bayılacağım şimdi.
Çıt yok! Demek ki yakında değilsin.
Ya burada ölürüm ya da seni hemen bulurum.
(Çıkar.)

III. Perde

1. Sahne

(Koru.)

(Soytarılar girer. [Quince, Snug, Bottom, Flute, Snout ve Starvelling])

(Titania uyumaktadır.)

BOTTOM

Hepimiz toplandık mı?

QUINCE

Hah! İşte oyunumuzun provası için son derece uygun bir yer. Şu yeşillik alan sahnemiz olsun, şu çalılık da soyunma odamız; biz de sanki dükün karşısındaymışız gibi oynayacağız, ona göre ha.

BOTTOM

Peter Quince!

QUINCE

Ne var fiyakalı Bottom?

BOTTOM

Şu Piremuz'la Thisby komedyasında hiç hoşla gitmeyecek şeyler var. Bir kere Piremuz kendini öldürmek için kılıç çekecek; bu işe hanımların yüreği dayanmaz. O zaman ne olacak?

SNOUT

Meryem hakkı için, müthiş bir korku.

STARVELING

Bana kalırsa, her şeyden önce şu öldürme olayını oyundan çıkarmalıyız.

BOTTOM

Gerek yok; benim bir fikrim var, her şey yoluna girecek. Bana bir prolog yazın: Kılıçlarımızın gerçek kılıç olmadığını, kimseye zarar vermeyeceğimizi, sonra Piremuz'un gerçekten ölmediğini belirtin. En sonra yüreklerine daha fazla su serpmek için, ben çıkarım ortaya "ben Piremuz değilim, dokumacı Bottom kulunuz," derim: Bu onların korkmalarını engeller.

QUINCE

Eh, olur, yazarız öyle bir prolog: hem altı sekiz ölçüsüyle¹⁷ yazmalı.

BOTTOM

Yok, iki hece daha eklemeli sekiz sekiz hecesiyle¹⁸ olsun.

SNOUT

Hanımlar aslandan korkmazlar mı?

STARVELING

Doğrusu, ben korkardım.

BOTTOM

Efendiler, kendi kendinize şöyle bir göz önüne getirsenize –Tanrı esirgesin!– Hanımların arasında bir aslan son derece korkunç bir şey; çünkü hani şu aslandan daha korkunç yaratılmış bir yaban kuşu daha yoktur bu yer-yüzünde; şunun şuracığını da akıldan çıkarmamalıyız ha.

SNOUT

Tamam işte, bunun için başka bir prolog yazılmalı, aslanın gerçek aslan olmadığı belirtilmeli.

BOTTOM

Olmaz efendim, adını söylemeli, sonra da yüzünün yarısı aslan kafasının boynundan görünmeli; kendisi de

17 Bir dizenin sekiz, ötekinin altı heceyle yazıldığı bir vezin.

18 Bottom'un sırf baş olmak için uydurduğu anlamsız bir itiraz. Böyle bir ölçü yok.

oradan konuşup şöylece, yahut da buna yakın bir tarzda demeli ki- “Hanımlar”... yahut... “Güzel hanımlar, dile-rim ki”... yahut... “sizden rica ederim ki, korkmayınız, titremeyiniz, boynum kıldan incedir. Benim buraya bir aslan halinde geldiğimi sanıyorsanız, doğrusu o zaman benim canıma yazık olurdu, hayır, ben hiç de öyle bir şey değilim; ben de herkes gibi insanım,” tam buraya gelince kendi adını da söyleyip açıkça doğramacı Snug olduğunu da bildirsin.

QUINCE

Evet, öyle yapmalı; yapmalı ama iki zor şey daha var; o da ay ışığını odaya getirmek; çünkü Pyramus’la Thisbe ay ışığında buluşurlar ya.

SNOUT

Oyunumuzu oynayacağımız akşam mehtap var mı?

BOTTOM

Bir takvim yok mu? Bir takvim! Takvime bakın, ay ışığı-nı bulun. Hâdi hadi!

QUINCE

Evet, o akşam ay var.

BOTTOM

Tamam öyleyse, oynayacağımız salonun büyük pencere-lerinden birini açık bırakıverirsiniz, ay ışığı da pencere-den içeri vurur.

QUINCE

Evet... veya âdet olduğu gibi, birisi bir demet çalıyla bir fener alıp gelmeli, sonra oyundaki birinin ay ışığını ki-şileştirip temsil etmek üzere geldiğini söylemeli. Ayrıca bir şey daha var; salonda bir de duvar gerekiyor; çünkü efsaneye göre Pyramus’la Thisby bir duvarın çatlağı ara-sından konuşurlar.

SNOUT

İçeri duvar da getiremeyiz ki. Sen ne dersin Bottom?

BOTTOM

İçimizden biri ya da başka biri duvar rolüne çıkar; sonra duvar fikrini vermek için üstüne biraz kireç, olmazsa biraz harç yahut serpme sıva püskürtmeli; parmaklarını da şöyle tutar, işte Piremuz'la Thisby o aralıktan fısıldaşırlar.

QUINCE

Eğer bu da olursa her şey halloldu demektir. Hadi gelin, ana kuzuları hepiniz oturun da şu rolleri geçelim. Pyramus siz başlıyorsunuz; sözünüz bittikten sonra şu çalılığa girin; herkes kendi giriş repliğine dikkat etsin.

(*Robin [Goodfellow] girer.*)

ROBIN

İpini koparan hödüklerin hepsi doluşmuş buraya, Periler Kraliçesi'nin hamağının yanında ne işleri var acaba? Ne, oyun mu hazırlıyorlar yoksa? Şunları bir dinleyeyim. Gerekirse ben de katılırim oyuna.

QUINCE

Piramus başla, Thisby sen de yaklaş.

PYRAMUS

Thisby, pis kokan çiçeklerin kokusu...

QUINCE

Pis değil, mis! Mis!

PYRAMUS

...mis kokan çiçeklerin kokusu;
Senin soluğundur, canım Thisby'm, sevgilim.
Ama dur, bir ses duydum! Burada biraz bekle sen,
Bir dakika sürmez, hemen dönerim ben.

(*Çıkar.*)

ROBIN

Ben hiç böyle garip oynanan bir Pyramus görmedim.

(*Çıkar.*)

THISBY

Sıra bende mi şimdi?

QUINCE

Elbette sende; bir ses duyduğu için çıktı, hemen dönecek.

THISBY

Işık yayan Pyramus, rengi zambak beyazı,
Ulaşılmaz bir dikenli dalın kırmızı gülü,
Çok canlı bir genç, ayrıca çok güzel bir delikanlı,
Cins atlar kadar safkan, hem de hiç yorulmayanı,
Seninle burada buluşacağım, Ninny'nin mezarında.

QUINCE

"Ninus'un mezarında," be adam!.. Hem bu sözler daha sonra. Pyramus'un sözlerine cevap olarak söyleyeceksin. Rolünde ne varsa hepsini birden söylüyorsun. Pyramus, hadi girsene! Giriş repliğin geçti. Repliğin "Hiç yorulmayanı."

THISBY

Cins atlar kadar safkan, hem de hiç yorulmayanı...
(*Eşek kafasıyla Pyramus ve Robin girerler.*)

PYRAMUS

Eğer güzel buluyorsan beni, senin için güzelim Thisby.

QUINCE

Aman Tanrım, şuna bakın! Bu ne korkunç bir şey! Cinler bastı burayı! Dua edin! Kaçın beyler! Kaçın! İmdat!
(*Bottom dışında herkes kaçır.*)

ROBIN

Seni izlerim, halka dansında başı çekerim,
Bataklıktan, çalılıktan, fundalıktan geçerim.
Bazen bir at olurum, bir köpek bazen de,
Bir domuz ya da başsız bir ayı,
Aldatıcı bir bataklık yakamozu;
At gibi kişner, köpek gibi havlarım,
Ayı gibi kükrer, domuz gibi hırıldarım,
İstersem ateş olur, ışık saçarım.
(*Çıkar.*)

BOTTOM

Neden böyle birden kaçtılar? Herhalde beni korkutmak için bir katakulli düşünüyorlar.

(*Snout girer.*)

SNOUT

Vay be Bottom, amma da değişmişsin! Gördüğüm hayal mi?

BOTTOM

Ne mi görüyorsun? Bir eşek kafası gördüğünü sanıyorsun, öyle değil mi?

(*Snout çıkar.*)

(*Quince girer.*)

QUINCE

Tanrı seni kutsasın Bottom! Tanrı sen korusun! Sen değişmişsin.

(*Çıkar.*)

BOTTOM

Neler döndüğünü anladım. Beni eşek yerine koyup korkutmak istiyorlar. Ama ne yaparlarsa yapsınlar buradan bir yere ayrılmam. Burada bir aşağı bir yukarı gezinip şarkı söylerim. Korkmadığımı görürler.

(*Şarkı söyler.*)

“Kara tavuk kara mı kara,
Gagası sarımsı kahverengi,
Pas rengi ardıç kuşu dertli mi dertli
Sakanın tiz ve inceciktir sesi.”

TTANIA

Hangi melek beni uyandırdı çiçekli yatağımda?

BOTTOM

(*Şarkıyı sürdürür.*)

“İspinoz, tarla kuşu ve serçe,
Ve dümdüz öten guguk kuşu,
Herkes kulak verir sesine,
Bir türlü hayır diyemez diye.”

Elbette, böyle bir aptal kuşa kim cevap vermeye tenezzül eder?

“Guguk”¹⁹ dese bile kim onunla yatmak ister?

19 Bu sözcük aynı zamanda “boynuzlu” anlamına geliyordu.

TTANIA

Kibar ölümlü, şarkını bir daha söyle.
Kulaklarım vuruldu o tatlı sesine;
Gözlerim esir oldu görünüşüne;
Aklının ve bedeninin çekiciliği heyecana getirdi beni,
İlk bakışta tutuldum sana, inan seviyorum seni.

BOTTOM

Bu bana pek de akla yakın gelmedi sevgili bayan. Ama yine de işin doğrusu, şimdilerde akıl ile aşkın birlikte oldukları pek söylenemez. Ne yazık ki dürüst dostlar bir araya gelip şunları barıştırmıyor... Fırsatını buldum mu nükte yapmaktan da geri kalmam.

TTANIA

Yakışıklı olduğun kadar akıllısın da.

BOTTOM

Hayır sanmıyorum. Eğer bu korudan çıkacak kadar akıllım olsaydı, bu yeterli olurdu bana.

TTANIA

Aklından çıkar bu korudan gitmeyi.
Burada kalacaksın istesen de istemesen de.
Sıradan bir peri sanma beni,
Yaz mevsimi, beni izleyen maiyetimin bir üyesidir;
Âşık oldum sana. Hadi gel bana.
Sana periler vereceğim, hizmet etsinler diye,
Deniz diplerinden değerli taşlar çıkaracaklar sana.
Çiçekten yastıklarda yatarken sen
Şarkılar söyleyecekler başında;
Ölümlü bedenini öyle bir arındıracağım ki,
Bir peri gibi hafifleyip uçarak gideceksin.
Bezelye Çiçeği! Örümcek Ağı! Pervane! Hardal Tohumu!
(Adları söylenen dört peri girer.)

BEZELYE ÇİÇEĞİ

Hazırım.

ÖRÜMCEK AĞI

Ben de.

PERVANE

Ben de.

HARDAL TOHUMU

Ben de

HEPSİ

Nereye gideceğiz?

TTANLA

Nazik davranın bu beyefendiye.

Önünde zıplayın, şenlendirin gözlerini;

Onu kayısı ve böğürtlenle besleyin,

Kara üzüm, yeşil incir, karadut getirin,

Arı kovanlarından bal peteği aşırın,

Fazlalıklarını kesip sevgilime mum yapın,

Ateşböceklerinin gözlerinden mumları yakın,

Her yatıp kalkışında aşkıma ışık tutun;

Kanatlarını koparın renk renk kelebeklerin,

Sevgilim uyurken onu yelpazeleyin,

Ay ışığını gözlerinden kovun.

Eğilin önünde perilerim, onu selamlayın.

BEZELYE ÇİÇEĞİ

Salam ölümlü!

ÖRÜMGEK AĞI

Salam!

PERVANE

Salam!

HARDALTOHUMU

Salam!

BOTTOM

Siz majestelerinden özür dilerim, yürekten dilerim. Majestelerinin adı nedir acaba?

ÖRÜMCEK AĞI

Örümcek Ağı.

BOTTOM

Sizi daha yakından tanımayı çok isterim aziz efendim.

Eğer parmağımı kesersem, size başvurmayı isterim. Ya sizin adınız sayın bayım?

BEZELYE ÇİÇEĞİ

Bezelye Çiçeği.

BOTTOM

Lütfen anneniz bayan yer fıstığı ile babanız kavrulmuş yer fıstığına saygılarımı iletin. Aziz Bezelye Çiçeği efendim, sizi daha yakından tanımak isterdim. Siz efendim, lütfen adınızı bahşeder misiniz?

HARDAL TOHUMU

Hardal Tohumu.

BOTTOM

Aziz Hardal Tohumu, efendim. Hoşgörünüzü çok iyi bilirim. O ödle, azman dana eti ailenizden çok kişiyi yutmuştur. Sizi temin ederim akrabalarınız gözlerimi hep yaşartmıştır. Sizinle daha yakından tanışmak isterdim Hardal Tohumu efendim.

TTANIA

Hadi hizmet etmeye başlayın. Onu çardağıma götürün. Sanırım ayın gözleri sulanmış bu gece;
O ağlarsa bütün minik çiçekler de ağlar,
Biri zorla kızlığın yitirmiş diye yakınırlar.
Dilini bağlayın sevgilimin, onu sessizce taşıyın.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Korunun başka bir yeri.)

(Periler Kralı Oberon girer.)

OBERON

Acaba Titania uyandı mı? Uyandıysa,
İlk gördüğüne çılgınca tutulmuştur mutlaka.
(Puck girer.)

Habercim de geliyor işte.

Ne var ne yok çılgın ruh

Bu tekinsiz kuytuda neler olup bitiyor yine?

PUCK

Kraliçem doğa dışı bir yaratıkla aşk yatağında.

Yatma vakti uyukluyordu o gizli, kutsal çardağının

yanında,

İşte o sırada cahil cühela takımından birkaç şapşal

zanaatkâr,

Atina'da boğaz tokluğuna çalışan serseriler,

Bir oyun provası için orada toplanmışlar,

Theseus'un düğünü için sözde bir oyun hazırlayacaklar.

İşte bu tüyü bozuk şapşal heriflerden en salağı

Pyramus rolünü oynuyordu,

Bir ara o şamata içinde, herif sahnesini bırakıp

bir çalılığa girdi.

Ben de bunu fırsat bilip eşek kafasına dönüştürdüm başını.

O anda Thisby'sine cevap vermesi gerekiyordu.

Bizim aktör ortaya çıkınca herkes donup kaldı;

Yerde sürünen avcıyı gören yaban kazları gibi

Ya da tüfek sesiyle gaklayarak uçan karga sürüsü misali

Dağılıp gözden kayboldu hepsi.

Ayağımı yere vurdukça ben, düşüp yuvarlanıyorlardı

Ve imdat diye bağırıp Atina'dan yardım istiyorlardı.

Korkudan ödleri patlamış, akılları karışmıştı,

Her şey canlanmış, yollarına çıkıyordu sanki;

Çalılar, dikenler giysilerine takılıyordu,

Kiminin gömleği kiminin de şapkası çalılarda kalıyordu.

Bu korkudan akli karışmışları yola çıkardım,

O tatlı Pyramus'u dönüşmüş haliyle orada bıraktım;

İşte o sırada, nasıl olduysa oldu,

Titania uyandı ve o eşeğe vuruldu.

OBERON

Tasarladığımdan da iyi olmuş.

Ya peki emrettiğim gibi,
Damlattın mı Atinalının gözlerine aşk iksirini?

PUCK

Uyurken buldum onu. O iş de bitti.
Atinalı kadın da yakınındaydı,
Uyanınca, o kadın ilk göreceği.
(*Demetrius ile Hermia girerler.*)

OBERON

Saklan, işte Atinalı bu.

PUCK

Kadın bu, ama adam o değil.

DEMETRIUS

Niçin tersliyorsun seni böylesine seven birini?
Acımasız düşmanına sakla sen bu acı sözleri.

HERMIA

Şimdilik seni sadece azarlıyorum,
Ama böyle giderse korkarım ağzımı bozacağım.
Eğer Lysander'i uyurken öldürdüysen,
Boğazına kadar kana battın demektir
O zaman daha da derine dal, öldür beni de.
Bana öylesine bağlıydı ki,
Güneş bile bu kadar bağlı değildir güne.
Hermia uykudayken onu bırakıp gittiğine
Kim inanır ki? Bu dünyanın delindiğine
Ve ayın bu delikten öte yana geçtiğine,
Kardeşi güneşin öğle vaktini berbat ettiğine
İnanırım da buna inanmam işte.
Onu öldürdüğün o katil yüzünden belli,
Acımasızca bakıyorsun, yüzün soluk, ölü gibi.

DEMETRIUS

Öldürdüm de ondan bakışım öyle,
Senin o acımasız sözlerin yüreğimi deldi geçti.
Ama sen beni öldürdüğün halde,
Bak nasıl parlıyorsun, saydam küresindeki Venüs gibi.

HERMIA

Bu sözlerin benim Lysander'imle ne ilgisi var? O nerde?
Hadi, n'olur Demetrius onu bana versene!

DEMETRIUS

Bana kalsa, leşini köpeklerime verirdim.

HERMIA

Hadi oradan köpek! Defol buradan it herif!
Genç kızlara yakışan sabrımı taşıyorsun.
Söyle, öldürdün mü onu? Eğer öldürdüysen
İnsanım diye insan içine çıkma sakın!
Doğruyu söyle bir kez olsun!
Benim hatırım için doğruyu söyle!
Uyanıkken ona bakacak yüzün yokken,
Uyurken mi onu öldürdün?
Nasıl bir soylu karakter ve davranış bu!
Bir kobra, bir engerek de yapmaz mı aynı şeyi?
Evet yapar; ama seninkinden daha çatal dilli bile olsa,
Uyurken sokmaz bir insanı.

DEMETRIUS

Yanlış yere öfkelenip boşuna heyecanlanıyorsun.
Ben suçsuzum, Lysander'i de öldürmüş değilim;
Bildiğim kadarıyla öldüğünü de sanmıyorum.

HERMIA

Yalvarırım öyleyse, Lysander'in iyi olduğu söyle.

DEMETRIUS

Diyelim ki söyledim, ödülüm ne olacak?

HERMIA

Ödülün beni hiç görmemek bir daha;
Ve ebediyen ayrılmak nefret ettiğim varlığından.
O ölmüş olsa da olmasa da
Bundan böyle bir daha çıkma karşıma.
(Çıkar.)

DEMETRIUS

O bu haldeyken onu izlemem beyhude.
Bu yüzden burada kalmalıyım bir süre.

İnsan mutsuzsa, uyku iflas ediyor,
Borç ödenmedikçe artıyor üzüntünün ölçüsü de;
Ama şimdi uyumak için burada kalırsam
Uyku da bana bir öneride bulunabilir.

(Yatar ve uyur.)

OBERON

Sen böyle ne yaptın? Her şeyi karıştırdın,
Aşk iksirini gerçekten âşık birine damlattın;
Senin yaptığın yanlış yüzünden
Seven yoldan çıktı, sevmeyen de aynı kaldı.

ROBIN

Desene kader yine aldı dizginleri eline,
Boşa gidiyor bağlılık için tüm çabalar,
Bu yüzden yeminine sadık kalan bir kişiye karşılık
Yeminini bozan bir milyon kişi var.

OBERON

Koruyu dolaş! Rüzgârdan daha hızlı koş, bak etrafa,
Atinalı Helena nerdeyse, bul getir bana.
Aşkından hasta düştü, sarardı soldu rengi,
Her iç çekişinde yüreğinden kanı çekildi.
Hadi git, büyü yap ve getir kızı buraya,
Ben de o gelmeden, iksiri damlatırım bu gencin gözüne.

ROBIN

Gidiyorum, gidiyorum! Baksana bir hızıma!
Tatar'ın yayından çıkan ok yetişemez tozuma.
(Çıkar.)

OBERON

Cupid'in okuyla vurulan mor çiçek,
Dibine dal gözbebeğinin!
Sana gelince delikanlı, sevdiğin
Sanki gökten Venüs inmiş gibi,
Güzelliğiyle kamaştırırsın gözlerini.
Uyandığında yanında bulursan onu,
Yalvar, bağışlasın seni.

(*Puck girer.*)

PUCK

Periler birliğinin başkomutanı,
Buraya getirdim Helena'yı,
Hani şu karıştırdığım genç var ya
Aşkı için yalvarıyor Helena'ya.
Onların bu maskaralıklarını seyredelim mi?
Şu ölümlüler ne de şapşal varlıklar ki!

OBERON

Çekil şöyle. Bağrıtları Demetrius'u uyandıracak.

PUCK

Desenize, ikisi birinin peşinde olacak,
Bundan da esaslı bir eğlence çıkacak;
Böyle sıra dışı oldu mu işler
Beni ziyadesiyle memnun eder.

(*Lysander ile Helena girerler.*)

LYSANDER

Nerden çıkardın seni aşağılamak için peşinden geldiğimi?
Aşağılama ve alay hiç gözyaşları ile gelir mi?
Baksana bir yandan yeminler edip ağlıyorum bir yandan,
Gözyaşıyla edilen yeminler içtendir, yürektendir.
Söylediklerimin hepsi bir doğruluk nişanı taşıırken
Nasıl olur da söylediklerimi aşağılanma diye anlarsın?

HELENA

Giderek daha da sinsice davranmaya başlıyorsun.
Bir doğru öteki doğruyu öldürürse,²⁰
Bu korkunç şeytani bir kutsallık olur!²¹
Bu yeminler Hermia'ya içindi. Vaz mı geçtin ondan?
Bu yemini öteki yemininle tart, hiçbir şey tartmış
olmayacaksın.

20 Bu ifade "bana olan yeminlerin doğruysa, Hermia'ya ettiğin yeminler yalandı" anlamına geliyor.

21 "Şeytani, çünkü Hermia'ya olan dürüstlüğü ölüyor; kutsal, çünkü bana ettiğin yeminlerin doğruluğunu çürütüyor." anlamında.

Ona e bana ettiğın yeminleri koy terazinin iki kefesine,
Her iki kefe de kımıldamayacak, masallar kadar
hafif kalacak.

LYSANDER

Aklım başımda değilmış ona yemin ettiğimde.

HELENA

Benim de aklım gidiyor onu bıraktığını gördükçe.

LYSANDER

Demetrius onu seviyor, seni değil.

DEMETRIUS

(Uyanır.)

Ah Helen, tanrıam, peri kızım, muhteşem meleğim!
Gözlerinin güzelliğini neyle karşılaştırabilirim ki sevgilim?
Kristaller donuk kalır onların yanında.
O dudakların yok mu, birer öpülesi kiraz, coşturuyor
kanımı!

Torosların doruğunda batı rüzgârıyla elenen bembeyaz kar
Utancından kararır sen elini kaldırınca.

Gel, öpeyim seni, saf beyaz prenses, mutluluğun yadigârı.

HELENA

Lanet olsun! Canınız cehennemle!
Hepiniz birlik oldunuz demek eğlenmek için benimle.
İnsanlığı, inceliğı biraz bilseydiniz,
Beni böyle kırmaz, incitmezdiniz.
Beni pek sevmiyorsunuz, bildiğim kadarıyla
Ama şart mıydı eğlenmek için işbirliğı yapmanız?
Göründüğünüz gibi gerçekten erkek olsaydınız
Hassas bir hanımefendiye böyle davranmazdınız;
Hiç kuşku yok, içten içe nefret ederken benden,
Şimdi tutmuş göklere çıkarıyorsunuz tövbeyle yeminle.
Önceden Hermia'nın aşkı için bire bir çekişirken
Şimdi de Helena'yla alay etmek için yarışır oldunuz birden.
Tam size yakışan bir çaba, pek erkekçe bir girişim.
Alaylarınızla zavallı bir kızı ağlattınız, aferin!

Hiçbir soylu erkek bir genç kızı böyle incitmez,
Sırf eğlenmek için sabrını taşıyarak böyle işkence etmez.

LYSANDER

Çok duygusuz davranıyorsun Demetrius. Böyle yapma!
Sen Hermia'yı seviyorsun; bunu bildiğimi de biliyorsun;
İşte şimdi bütün iyi niyetimle ve açıkyüreklilikle
belirteyim ki,

Hermia'dan vazgeçtim, sana bıraktım yerimi,
Sen de Helena'dan vazgeç, bana bırak yerini.
Helena'yı seviyorum, ölünceye kadar da seveceğim.

HELENA

Sizin kadar boşa nefes tüketen alaycılar hiç görülmemiştir.

DEMETRIUS

Lysander, Hermia senin olsun. Onu istemiyorum.
Geçmişte sevmiş olsam bile, o sevgi uçup gitti.
Demek ki bir süre ona konuk olmuş yüreğim,
Ama o yürek şimdi yuvaya, Helen'e döndü
Ve kalacak orada sonsuza kadar.

LYSANDER

Bu doğru değil Helen.

DEMETRIUS

Sevgimin yalan olduğunu nereden bilebilirsin ki,
Susmazsan eğer bunu sana pahalya ödetirim.
Bak işte geliyor senin sevgilin.
(*Hermia girer.*)

HERMIA

Gece karanlığında insanın gözü görmez oluyor,
Kulağı keskinleşiyor, yolu öyle buluyor.
Görüş azalınca, kulak çifte görev yükleniyor.
Seni bulmama yardım eden gözlerim değil Lysander,
Çok şükür, beni sesine getiren kulaklarım oldu.
Söylesene, niye öyle yapayalnız bıraktın beni?

LYSANDER

Aşkı insanı gitmeye zorlarsa neden kalsın ki?

HERMIA

Hangi aşkmuş o, Lysander'i benim yanımdan ayıran?

LYSANDER

Lysander'in aşkı onu bırakmayan;
Geceyi şu peri ışıklarından, ışıldayan gözlerden
Daha çok aydınlatan güzel Helena.
Neden arıyorsun beni? Anlamadın mı hâlâ?
Seni bırakma nedenim, sana olan nefretim.

HERMIA

Böyle düşünüyor olamazsın, inanamam buna.

HELENA

Vay vay vay, o da birlik olmuş bunlarla!
Anlaşılan, kendilerince eğlenip beni kızdırmak için
Üçü bir araya gelmiş, kafa kafaya vermiş
Seni onur kıran Hermia! Seni vefasız kız!
Sen de bunlara uyup arkamdan iş mi çeviriyorsun?
Beni mi layık gördün bu tatsız dil uzatmalara?
Hani paylaştığımız sırlar, nerde kardeşlik yeminlerimiz,
Birlikte geçirdiğimiz o mutlu saatler,
Ayrılma zamanı geldiğinde aceleci zamanı lanetlememiz,
Unuttun mu bütün bunları?
Okul arkadaşlığımız, safiyane çocukluğumuz?
Biz iki hünerli tanrı gibi aynı yastığa oturur,
Bir örnek üzerine aynı çiçeği işlerdik,
Aynı şarkıyı aynı tonda söylerdik;
Ellerimiz, seslerimiz, düşüncelerimiz
Bir bedende kaynaşmıştı sanki.
Birlikte büyüdük bir çift kiraz gibi;
Görünüşte ayrı ama ayrım yerinde birleşik...
Bir sap üzerinde biçimlenen iki şirin tane;
İki ayrı bedende tek yürek;
Tıpkı soyluluk armasındaki birbirinin aynı resimler gibi,
İki kişinin tepesindeki tek bir taç gibiyiz sanki.
Yıllanmış sevgimizi parçalayıp yok mu edeceksin şimdi?

Bu adamlara katılıp küçümseyecek misin zavallı
arkadaşını?

Bu hiç de dostça değil, yakışmıyor senin gibi bir kıza!
Her ne kadar bu hakaretinle yalnızca ben yaralansam da,
Hem kendi hem de cinsimiz adına kınıyorum seni.

HERMIA

Bu ateşli sözlerine çok şaşırdım doğrusu
Seni kim küçümsüyor ki?
Görünüşe bakılırsa asıl küçümseyen sensin beni.

HELENA

Yüzümü gözüme övgüler düzsün diye
Lysander'i peşime takan sen değil misin?
Sonra öteki sevdalın, az önce beni ayağıyla iten Demetrius'u
Peşime salmadın mı,
Bana tanrıça, peri kızı, kutsanmış, eşsiz, değerli,
ilahî varlık gibi,

Güzel sözler söylesin diye?
Nefret ettiği kişiye insan bunları nasıl söyler?
Hele Lysander'in ruhu senin aşkınla dolup taşarken
Nasıl olur da seni inkâr edip bana aşkını ilan eder?
Bu ancak senin izinle, kıskırtmalarınla olur.
Ne olmuş yani senin kadar çekici,
Aşkı bulamamış ve talihli değilsem;
En kötüsü de sevilmeden seviyorsam, ne olmuş?
Beni hor göreceğine acıman daha doğru değil mi?

HERMIA

Bütün bunlar ne demek, bir türlü anlamıyorum.

HELENA

Güzel! Böyle devam edin, üzölmüş gibi yapın;
Arkamı döndüğümde alay edip dil çıkarın;
Birbirinize göz kırıp sürdürün şakanızı.
Başarılı olursanız tarihe geçer belki de.
Biraz acıma duygusu, biraz terbiye olsaydı sizde,
Beni böyle alay konusu yapmazdınız. Neyse,

Hosça kalın hepiniz. Belki de hata bende;
Çaresi ya ayrılıkta ya ölümdede.

LYSANDER

Dur, gitme, tatlı Helena, beni dinle,
Sevgilim, hayatım ruhum, biricik Helena!

HELENA

Çok güzel, aferin!

HERMIA

Tatlım, alay etme onunla.

DEMETRIUS

İyilikle söyleneni anlamazsan, zorla anlatırım sana.

LYSANDER

İyilikle söylenen de, senin zorlaman da işe yaramaz.
Senin tehditlerin de onun ricası kadar vız gelir bana.
Helen seni seviyorum; hayatım üzerine yemin ederim;
Aksini söyleyen olursa, aşkımı kanıtlamak için
Sana canımı veririm.

DEMETRIUS

Ben ondan çok daha fazla seviyorum seni.

LYSANDER

Öyleyse çek kılıcını da, kanıtla bakalım.

DEMETRIUS

Hadi, durma!

HERMIA

Lysander söyler misin, nedir bütün bunlar?

LYSANDER

Uzak dur benden Habeş kızı!²²

DEMETRIUS

Hadi, hadi bakalım!

Bıraksan²³, benimle dövüşecek sözde,
Ama boşuna, öyle saldıracakmış gibi yapma.
Sen uslu bir çocuksun, hadi git işine!

²² Hermia esmer güzeli olduğu için Lysander abartarak söylüyor.

²³ Hermia, Lysander'i kolundan tutmuştur, Lysander Hermia'dan kurtulmak ister. Demetrius da Lysander'i kızdırmak için alay eder.

LYSANDER

Çek pençelerini üstümden sırnaşık kedi!
Beni rahat bırak, yoksa fırlatır atarım seni,
Bir yılanı attığım gibi.

HERMIA

Neden bu kadar kabalaştın?
Nedir sendeki bu değişim tatlı sevgilim?

LYSANDER

Sevgilin mi? Defol buradan kavruk Tatar!
Git buradan iğrenç büyücü! Zehirli yılan!

HERMIA

Bu şaka mı şimdi?

HELENA

Elbette, seninki de öyle.

LYSANDER

Demetrius, sözümü tutup seninle dövüşeceğim.

DEMETRIUS

Keşke, sana bağı gösterirdim;
Görüyorum ki pek de güçlü değil senin bağı;
Bu yüzden sözüne inanmıyorum.

LYSANDER

Ne yani, onu döveyim, öldüreyim mi?
Onu incitmek istemem, ondan nefret etsem bile.

HERMIA

Nefret etmekten daha kötü nasıl incitebilirsin beni?
Nefret ha? Niçin? Nedir bu başım gelen? Ne demek bu?
Ben Hermia, sen Lysander değil misin?
Şimdi de az önceki kadar güzelim.
Dün gece beni seviyordun, dün gece kaybolup gittin.
Neden bıraktın gittin beni?
(Tanrı korusun!.) Ciddi mi yoksa bunların hepsi?

LYSANDER

Evet, hayatım üzerine yemin ederim ki ciddi!
Asla görmek istemiyorum artık seni.

Onun için umutlanma, sorma ve kuşku duyma;
Emin ol! Bundan daha ciddi olamaz.
Şaka değil senden nefret edip Helena'yı sevmem.

HERMIA

Demek öyle!

(*Helena'ya.*)

Seni üçkâğıtçı, seni yaban gülü!
Aşk hırsız seni! Gece karanlığında ne yaptın da,
Sevgilimin gönlünü çaldın ha!

HELENA

Aman ne hoş!
Sende hiç arlanma utanma yok mu;
Yüzün hiç kızarmıyor mu?
İstediğin ağzımı bozmam mı?
Ayıp, ayıp! Seni sevgili bozması, ipli kukla!

HERMIA

Kukla mı? Pekâla! Demek iş bu raddeye geldi.
Şimdi de boy boş karşılaştırması ha;
Üste çıkmak hevesinde boyuyla,
Kişiliğinin yüksekliği besbelli boyunda,
Hiç kuşkusuz, boyunla çekmişsindir onu yanına.
Ben kısa ve cüce olduğum, sen de boylu olduğun için mi
Yükseldin onun gözünde?
Senden ne kadar kısayım boyalı şenlik direği?
Ne kadar kısayım? Söylesene!
Ama tırnaklarım gözüne uzanamayacak kadar da
Kısa değilim, unutma.

HELENA

Yalvarırım beyler, benimle alay etseniz de,
İzin vermeyin beni incitmesine.
Aksi bir kız olmadım hiçbir zaman,
Şirretlik etmeyi hiç beceremem;
Basit, korkak kızın tekiyim ben.
Engel olun ona, vurmasın bana.

Boy u benden biraz alçak diye /
Sakın baş edebileceğimi sanmayın onunla.

HERMIA

Alçak mı? Hepiniz duydunuz!

HELENA

Sevgili Hermia, ne olur bana kızma.
Şeni hep sevdim Hermia,
Sırlarına ortak oldum, kimseye bir şey söylemedim;
Yalnız bir kez Demetrius'a olan aşkımdan
Sizin gizlice koruya kaçacağınızı söyledim;
O da senin peşinden geldi, ben de onun peşinden;
Ama o beni durmadan küçümsedi,
Vurmakla, dövmekle, hatta öldürmekle tehdit etti.
Eğer şimdi gitmeme izin verirsen
Çılgınca aşkımın yüküyle Atina'ya döner,
Bir daha sizin peşinizden gelmem. Bırak gideyim
Gördüğün gibi, çok zavallı ve şaşkın bir haldeyim.

HERMIA

Evet, çek git buradan! Seni tutan mı var?

HELENA

Çılgın gönlümü burada bırakıyorum.

HERMIA

Lysander'e mi?

HELENA

Demetrius'a.

LYSANDER

Korkma Helena. Bir şey yapamaz sana Hermia.

DEMETRIUS

Hayır bayım yapamaz, sen ondan yana çıksan bile.

HELENA

Kızdığı zaman keskin dilli ve yırtıcı olur!
Okuldayken hırçınlığından herkes çekinirdi;
Ufak tefekti, ama tepesi attı mı herkes ürkerdi.

HERMIA

Ufak tefek ha? Kısa, alçak, ufaktan başka söz çıkmıyor
ağzından!

Benimle böyle alay etmesine katlanmak zorunda mıyım?

Bırakın şunun ağzının payını vereyim.

LYSANDER

Çekil şuradan yerden bitme!

Seni bodur tavuk, seni işe yaramaz çobandeğneği!²⁴

Tespih böceği, meşe palamudu seni!

DEMETRIUS

Fazla gayretlisin seni aşağılayan birine karşı.

Rahat bırak onu. Ağzına alma Helena'nın adını;

Onun adına konuşma;

En küçük bir sevgi gösterisinde bulunursan ona,

Bedelini ağır ödersin, unutma.

LYSANDER

Şimdilik benden yana değil, ama

O kadar yürekliysen, peşimden gel hadi.

Görelim, kimin hakkı varmış Helena'da.

DEMETRIUS

Peşinden mi! Hayır, yürü hadi yan yana.

(*Lysander ile Demetrius çıkarlar.*)

HERMIA

Bütün bu karışıklığın hepsi senin yüzünden. Dur gitme!

HELENA

Artık güvenemem sana,

Kalamam senin gibi uğursuz birinin yanında.

Kavga için senin ellerin benden hızlı,

Ama kaçmak için de uzun bacaklar bende.

(*Çıkar.*)

HERMIA

Kafam karmakarışık, ne diyeceğimi bilemiyorum.

(*Çıkar.*)

24 Hayvanların büyümesini engelleyen zararlı bir yabani ot.

OBERON

Bütün bunlar senin hatan. Ya hep bu hatayı yapıyorsun
Ya da bilerek böyle muziplikler ediyorsun.

PUCK

İnanın bana gölgeler kralı, delikanlıları karıştırdım.
Adamı Atinalı giysilerinden tanırsın, demediniz mi?
Ben de rastladığım ilk Atinalının gözüne çiçek suyunu
sıktım;

Ama yine de güzel oldu böyle gelişmiş olması,
Bir çeşit eğlence oldu onların gürültülü ağız dalaşı.

OBERON

Gördüğün gibi, bu âşıklar hırлаşacak yer arıyorlar şimdi.
Bu yüzden Robin, hemen ser üstlerine geceyi.
Akheron²⁵ kadar karanlık ve yoğun bir sisle
Kapat bütününü yıldızlı gök kubbeyi;
Yollarını şaşırt şu fevri âşıklara
Hiçbiri çıkmasın ötekinin yoluna.
Lysander gibi konuş zamanı gelince,
Kışkırt Demetrius'u saldırgan sözlerle;
Gerektiğinde sövüp say Demetrius gibi.
Böylece birbirinden ayır ikisini,
Ta ki ölüm benzeri uyku, kurşun ayakları ve
Yarasa kanatlarıyla gizlice sokuluncaya kadar.
Sonra Lysander'in gözlerine sık şu verdiğim çiçeği;
Bu çiçeğin özsuyu öyle etkilidir ki,
Düzeltecek yapılan bütün yanlışları,
Yine eskiden olduğu gibi görececek gözleri
Her ikisi de uyandığında düş gördük sanacaklar
Tüm bu olanları anlamsız bulacaklar.
Böylece âşıklar barışıp Atina'ya dönecek,
Birliktelikleri ölünceye kadar sürecek.
Sen bu işle uğraşırken, ben de kraliçeme gideyim,
Hintli çocuğu bana vermesi için rica edeyim;

25 Mitolojide ölülerin geçip yeraltı dünyasına ulaştıkları nehir.

Onun gözlerindeki büyüü kaldırayım,
Ve onu o ucubeden kurtarayım,
Böylece her şeyi tatlıya bağlayayım.

PUCK

Perilerin aziz efendisi, acele etsek iyi olur,
Gecenin hızlı ejderleri kanatlarıyla bulutları yırtıyor,
Sabahyıldızı gündeğumunu haber veriyor;
Çevredeki hayaletler o yıldızı gördüklerinde
Kilise mezarlıklarını kaçırlar;
Kimi kendini öldüren ve kavşaklara gömülen,
Kimi sellerde boğulan lanetli ruhların hepsi
Kurtçuklarla dolu yataklarına girmişlerdir şimdi.
Kendi zavallı durumlarını görmekten korkarak
Gün ışığını gördüler mi kaçırlar hepsi,
Sonsuza dek kara kaşlı gecedir onların refakatçisi.

OBERON

Ama biz onlardan çok başka türden ruhlarız.
Sık sık avlanırdık Şafak Tanrısı'yla²⁶ ormanlarda;
Tıpkı bir ormancı gibi, köşe bucak götürürdüm onu,
Hatta göğün kızardığı batı kapısına,
Neptün'ün kutsal ışınlarıyla bezenmiş
Altın sarısı, tuzlu yeşil akıntılarına.
Neyse, sonuçlandıralım şu işi gün bitmeden.

(Çıkar.)

PUCK

Bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı,
Dolandırıp duracağım onları.
Köyde kentte korku salarım herkese.
Cinim ben, döndürüp duralım şunları.
İşte biri göründü bile.

²⁶ Şafak tanrıçası Aurora aşık olduğu Kephalos'u kaçıtır, ama genç karısı Prokris'e çok bağlı olduğu için onu bırakır. İyi bir avcı olan Kephalos bir av sırasında yanlışlıkla Prokris'i öldürür. Bkz. Ovidius, *Metamorphoses*, VII, ss. 690-861. Kephalos'un Prokris'e olan aşkı oyun çıkarmada Bottom tarafından kullanılır.

(*Lysander girer.*)

LYSANDER

Nerdesin kendini beğenmiş Demetrius?

Konuş benimle.

ROBIN

(*Demetrius'un sesiyle.*)

Buradayım serseri, kılıcımı çekmiş bekliyorum.

Sen nerdesin?

LYSANDER

Gel hadi, derhal karşıma çık.

ROBIN

(*Demetrius'un sesiyle.*)

Bir açıklığa kadar beni izle.

(*Lysander çıkar.*)

(*Demetrius girer.*)

DEMETRIUS

Lysander, konuşsana! Kaçak herif,

Korkup kaçtın mı yoksa?

Ses ver! Bir çalılık arkasında,

Gizleniyor musun ha?

ROBIN

(*Lysander'in sesiyle.*)

Seni ödle, yıldızlara mı meydan okuyorsun?

Yoksa otu, boku dövüşe mi çağırıyorsun?

Karşıma çıkmayacak mısın, yüreksiz alçak?

Gel de bir güzel pataklayayım seni bir sopayla,

Çünkü değmez sana kılıç çekmeye.

DEMETRIUS

Hey orada mısın?

ROBIN

(*Lysander'in sesiyle.*)

Sesime gel; bana da erkeklik taslama.

(*Puck ile Demetrius çıkarlar.*)

(*Lysander girer.*)

LYSANDER

Hem önümden kaçıyor, hem de meydan okuyor bana;
Seslendiği yere gelince ben, toz oluyor ortadan.
Serseri benden daha hızlı koşuyor.
Ne kadar koşsam, daha hızlı tüyüyor,
Yolumu kaybettim karanlıkta,
İyisi mi dinleneyim şurada.

(Yere uzanır.)

Hadi gel artık gün, göster yüzünü!
Gün ağardığında
Demetrius'u bulur, çıkartırım acısını.

(Uyur.)

(Puck ile Demetrius girerler.)

ROBIN

(Lysander'in sesiyle.)

Hey, hey! Ödle herif gelsene buraya!

DEMETRIUS

Eğer yürekliysen bekle beni;
Çok iyi biliyorum önümden kaçtığını,
Biliyorum orada burada saklandığını,
Karşıma çıkıp yüzüme bakamıyorsun değil mi?
Nerdesin şimdi?

ROBIN

(Lysander'in sesiyle.)

Buradayım, buraya gelsene.

DEMETRIUS

Sen alay etmeye devam et,
Gün ışığında yakaladığımda seni
Bunu sana ödetirim elbet.
Git işine şimdi, artık kalmadı takatim
Şu soğuk yatağa uzanıp yatmalıyım.
Gün ısıdığında karşımda bulacaksın beni.

(Yere uzanır ve uyur.)

(Helena girer.)

HELENA

Of bu yorucu gece, uzun, bezdirici gece
Şu saatlerden birazını kırp! Huzur ver doğudan ışıgınla,
Gündüz gözüyle döneyim Atina'ya,
Uzaklaşayım şu nefret ettiğim kişilerden;
Bazen kederin gözlerini kapatan uyku gel,
Biraz olsun, al götür beni kendimden.

(*Uyur.*)

ROBIN

Henüz üç mü oldu? Biri kaldı gelecek.
İki cinsten birer çift, dört edecek.
İşte küskün ve üzgün biri daha geliyor.
Şu Cupid yumurcağı da hiç acımıyor,
Zavallı kızları böyle çılgına çeviriyor.

(*Hermia girer.*)

HERMIA

Hiç bu kadar yorulmamış, böyle üzülmemiştim;
Çiyden yapış yapış oldu her yanımla,
Çalılardan çizildi kollarım, bacaklarım;
Artık ne sürünebilir ne de yürüyebilirim;
Bacaklarım ayak uyduramıyor isteklerime.
Şurada dinleneyim bari gün ışıyana kadar
Tanrı Lysander'i korusun, kavga çıkarsa eğer.

(*Yere uzanır ve uyur.*)

ROBIN

Genç âşık, rahatça uyu uzandığın yerde,
Şunu damlattım mı gözlerine,
Kalkacak gözlerindeki perde.

(*Çiçek özsuğunu Lysander'in göz kapaklarına damlatır.*)

Gördüğün sana haz verecek uyandığında,,
Önceki sevgilin yine güzel gelecek sana;
Halk ağzındaki özdeyiş gibi,
Davul dengi dengine çalar,

Göreceksin gözlerini açtığında:

Jack, Jill'ine kavuşacak,

Her şey iyi olacak,

Âşıklar muradına erecek,

Her şey yoluna girecek.

(Çıkar.)

IV. Perde

1. Sahne

(Koru.)

*(Lysander, Damatrius, Helena ve Hermia
uyumaktadırlar. Titania, Bottom, Periler
ve arkadaş Oberon girerler.)*

TTANIA

Gel, otur şu çiçekten yatağa
O güzel yanaklarını okşayayım,
Yaban gülleri takayım o tüylü, güleç başına,
Neşe kaynağım uzun kulaklarını öpücüğe boğayım.

BOTTOM

Bezelye Çiçeği nerde?

BEZELYE ÇİÇEĞİ

Burada.

BOTTOM

Başımı kaşı Bezelye Çiçeği. Ya Mösyö Örümcek Ağı
neredeler?

ÖRÜMCEK AĞI

Buradayım.

BOTTOM

Mösyö Örümcek Ağı, pek sayın efendim, hemen silah-
lanın, bir devedikeni üzerine konmuş kırmızı kıçlı bir

balarısı öldürün ve bana getirin; sevgili mösyö, bir torba de bal istiyorum. Ama bu işi yaparken de kendinizi harap etmeyin. Ayrıca dikkat edin, bal torbası patlamasın, oranız buranız bal içinde kalırsa çok üzülürüm doğrusu. Mösyö Hardal Tohumu nerede?

HARDAL TOHUMU

Hazırım.

BOTTOM

O minik elinizi verin bana mösyö Hardal Tohumu. Lütfen öyle ikide birde eğilip bükülmeyiniz efendim.

HARDAL TOHUMU

Nedir dileğiniz?

BOTTOM

Fazla bir şey değil efendim, başımı kaşımada şövalye Bezelye Çiçeği'ne yardımcı olun lütfen. Aslında berbere gitmem gerekiyor efendim; yüzümün şaşılacak derecede tüylendiği hissediyorum. Öyle duyarlı bir eşeğimdir ki, kaşınmadan rahat edemem.

TTANIA

Biraz müzik dinlemek ister misin tatlı sevgilim?

BOTTOM

Oldukça iyi bir müzik kulağım vardır. Şöyle zil, çalpara filan var mı burada?

TTANIA

Söyle aşkım, ne yemek istersin?

BOTTOM

Doğrusu bir kap arpa olsaydı, iyi olurdu. İyi cins kuru yulaf da olabilir. Ama içimden saman yemek geliyor; şöyle bir bağ kuru saman. Aman aman, saman yok mu, eşi yoktur samanın.

TTANIA

Çok delişmen bir peri var hizmetimde, ne dersin, sincap yuvasına gidip taze ceviz getirsin mi sana?

BOTTOM

Doğrusu, bir iki avuç kuru bezelyeyi tercih ederim. Ama şimdilik kalsın. Lütfen kimse beni rahatsız etmesin. Fena halde uyku bastırdı.

TITANIA

Uyu canım, seni sallayayım kollarımda,
Periler, gidin çabuk, dağılın dört bir yana.

(*Periler çıkar.*)

Gündüzsefası nasıl sarılıp dolanırsa hanımelinin dallarına,
Dişi sarmaşık da öyle sarılır karaağacın kabuklu
parmaklarına.

Ah, bilsen ne kadar seviyorum seni! Nasıl tapıyorum sana!

(*Uyurlar.*)

(*Robin Goodfellow girer.*)

OBERON

(*Öne çıkar.*)

Hoş geldin sevgili Robin. Bak şu tatlı manzaraya.
Kraliçemin bu bağlılığına acımaya başladım şimdi;
Az önce ormanın dışında gördüm onu
Çiçek topluyordu aşk çelengi yapmak için bu iğrenç
budalaya,

Bozuştuk tabii onu biraz suçlayınca.

Herifin tüylü şakaklarını

Taze, kokulu çiçeklerden bir taçla süslemiş;

Daha önce goncalar üstünde biriken çiy taneleri de

Yusyuvarlak, pırıldayan doğu incileri gibi,

Güzel çiçek toplayıcısının gözlerinde şimdi,

Bunlar kendi utancına hayıflanan gözyaşları sanki.

Sonra keyfimce alay ettim kraliçemle,

Sonunda yumuşayıp bağışlamamı dileyince,

Çalıntı çocuğu istedim ben de;

Hiç düşünmeden çocuğu verdi,

Hatta bir peri çağırdı

Ve çocuğu ülkemdeki çardağma götürmesi için

görevlendirdi.

Şimdi çocuk benim olduğuna göre,
Artık gözlerindeki bu iğrenç kusuru gidermeliyim.
Sen de sevgili Puck, Atinalı köylünün başındaki
Şu eşek kafasını yok et; uyandığında
Arkadaşlarıyla birlikte Atina'ya dönebilsin o da;
Bu gece olanları artık düşünme,
Fazlaca huzursuz eden bir düş gibi kalsın akıllarında.
Ama önce Periler Kraliçesi'ni serbest bırakmalıyım.

(*Titania'ya.*)

Önceden neysen şimdi de öylesin;
Geçmişte nasıl görüyorsan öyle göresin.
Cupid'in çiçeğinden üstündür Diana'nın goncası,
Enerjisi ve kutsal gücü de cabası.
Şimdi Titania! Uyan, hadi sevgili kraliçem.

TTANIA

(*Uyanır.*)

Oberon'um, neler gördüm bir bilsen!
Düşümde bir eşeğe vurulmuştum ben.

OBERON

İşte aşkın orada yatıyor.

TTANIA

Nasıl oldu bütün bunlar?
Bakamıyorum ona, ne iğrenç bir suratı var!

OBERON

Biraz susalım. Robin yok et şu kafayı!
Titania, söyle müzik çalsın; şunların derinleşsin uykuları,
Uyuşup kalsın hepsinin duyuları.

TTANIA

Hey, müzik gelsin! Hepsine büyülu uykular versin!

ROBIN

(*Eşek kafasını çıkarır.*)

Uyandığında kendi maskara gözleriyle gör dünyayı.

OBERON

Başlayın müziğe!

(Müzik çalar.)

Gel kraliçem, ver bana elini,
Sallayalım şu uyuyanların yattığı yeri.

(Dans ederler.)

Sen ve ben yeniden dost olduk şimdi.
Yarın gece yarısı Dük Theseus'un evinde
Dans eder kutlarınız bunu peri bereketimizle.
Sevişen çiftler de Theseus'la birlikte evlenecek yarın.

ROBIN

Periler Kralı, dur da dinle.
Tarlakuşu ötüyor, sabah oldu yine.

OBERON

Hadi öyleyse kraliçem,
Hüznün suskunluğuyla,
Gecenin gölgesinde çıkalım yolculuğumuza.
Dolaşalım yeryüzünün her yanını
Gezgin aydan da hızlı.

TTANIA

Gidelim hemen lordum,
Uçarken anlatın bana;
Nasıl oldu da bu gece
Yerdeki şu ölümlülerle birlikte
Uyuya kaldım ben.

(Çıkarlar.)

*(Av borusu. Theseus maiyetiyle, Hippolyta ve
Egeus girerler.)*

THESEUS

Biriniz gidin, şu ormancıyı bulun;
Mayıs törenlerimiz usulünce tamamlanıp bitti;
Önümüzde güzel bir sabah olduğuna göre,
Sevgilim duyacaktır köpeklerimin müziğini.
Serbest bırakın köpekleri koşsunlar batıdaki vadiye.
Hadi, hareketlenin biraz, bulun şu ormancıyı.
(Bir hizmetli çıkar.)

Güzel kraliçem, biz de en tepeye çıkar,
Dinleriz köpeklerin müzikal karmaşasını
Ve seslerinin birleşik yankılarını.

HIPPOLYTA

Bir zamanlar Herakles ve Kadmos'la Girit'teydim,
Koruda bir ayıyı kıştırmışlardı,
Üzerine Sparta zağarlarını²⁷ salmışlardı.
Hiç böyle öfkeli, yaman bir gürültü duymamıştım;
Korunun yanı sıra, bütün her yer, gökyüzü, pınarlar,
Dağ taş bu gürültüden inliyordu sanki.
Bu kadar müzikal bir uyumsuzlukla,
Böylesine tatlı bir gök gürültüsüyle hiç karşılaşmamıştım.

THESEUS

Benim köpeklerim de safkan Sparta soyundandır;
Güçlü çenelerinden, boz renklerinden anlaşılır;
Sarkık kulakları sabah çiylerini süpürür geçer,
Eğri bacaklı ve Tesalya boğaları gibi kırışık boyunludur;
Av kovalamada biraz yavaştırlar,
Ama arka arkaya çalan çanlar gibi,
Birbirleriyle uyumlu havlarlar.
Böylesine uyumlu ve melodik bir sürüyü
Ne Girit'te, ne Sparta'da ne de Tesalya'da
Boru çalarak coşturmak kimseye kısmet olmamıştır.
Sen karar ver duyunca seslerini.
Ama durun! Bu periler de neyin nesi?

EGEUS

Lordum, orada uyuyan benim kızım.
Şu Lysander, bu da Demetrius, orada da Helena,
Yaşlı Nedar'ın kızı Helena,
Sadece anlayamadım, ne arıyorlar böyle hep birlikte.

THESEUS

Herhalde Mayıs şenliklerini izlemek için erken kalktılar;

27 Antik dönemde en çok revaçta olan av köpekleri.

Belki de niyetimizi öğrenip düğünümüze gelmeyi
kararlaştırdılar.
Söylesene Egeus, Hermia kararını bugün
bildirmeyecek miydi?

EGEUS

Evet lordum.

THESEUS

Gidin avcılara söyleyin, boru çalıp şunları uyandırsınlar!
(Bir hizmetli çıkar. Dışarıdan gürültüler.
Avcı boruları. Âşıklar uyanırlar.)
İyi sabahlar dostlar. Âşıklar Günü' geride kaldı.
Orman kuşları daha yeni mi oynaşmaya başladı?

LYSANDER

Bağışlayın lordum.
(Dördü de eğilerek selam verir.)

THESEUS

Lütfen ayağa kalkın.
İkinizin birbirinizin rakibi olduğunu biliyorum.
Nasıl oluyor da şimdi böyle anlaştınız?
Dünyada nefret, kuşkudan bu kadar güçlüyken,
Nasıl oldu da nefret ettiğiniz kişiyle yan yana yattınız
Ve düşmanlıktan korkmadınız?

LYSANDER

Lordum, kafam karışık ama cevap vereyim,
Yarı uykuda, yarı uyanığım;
Ama yemin ederim,
Buraya nasıl geldiğimi gerçekten bilmiyorum;
Sanıyorum ki şey... Gerçeği söylemeliyim
Evet, evet öyle oldu. Hermia ile geldik buraya
Niyetimiz Atina'dan uzaklaşmaktı,
Atina yasalarının tehlikesinden kaçmaktı...

EGEUS

Yeter, yeter lordum! Suçunu itiraf etti, yeter bu kadarı.
Yasaların uygulanmasını, onun cezalandırılmasını
istiyorum.

Demek kaçacaklarmış! Demetrius, işitiyor musun,
kaçacaklarmış!

Böylece seni de beni de atlatacaklardı...

Sen eşinden, ben de sözümünden olacaktım;

Kızımın seninle evlenmesi için verdiğim söz boşa çıkacaktı.

DEMETRIUS

Lordum, sevgili Helen her şeyi ayrıntısıyla anlattı bana,

Onların bu ormana neden kaçtıklarını da;

Büyük bir öfkeyle buraya kadar takip ettim izlerini

Sevgili Helen de beni sevdiği için peşimden geldi.

Hangi güçtür bilmiyorum –ama mutlaka bir güç olmalı–

Hermia'ya olan aşkım kar gibi eridi gitti,

Çocukluğumda çok sevdiğim bir incik boncuktan

Ne kaldıysa aklımda, bu aşktan da kalan o şimdi;

Artık inancımın ve gönlümün tek sahibi,

Gözlerimin tek değerli bulduğu Helena'dan başkası değil.

Hermia'dan önce Helena'yla nişanlıyım;

Ama iğreniyordum bu yiyecekten sanki hastaymışım gibi;

Kendime gelince, tad alma duyum da yerine geldi,

Ve şimdi Helena'yı istiyorum, seviyorum, özlüyorum,

Ona sonsuza kadar sadık kalacağıma söz veriyorum.

THESEUS

Sevgili âşıklar, talih gülmüş yüzünüze.

Birazdan bunları konuşacağız yine.

Egeus, niyetinden vazgeçmeni istiyorum senden;

Bu gençler de bizimle birlikte tapınağa gelecekler

Ve orada sonsuza dek birbirlerine bağlanıp evlenecekler;

Sabah aldı başını gitti, artık av vakti de geçti.

Hadi, herkes Atina'ya! Üç çift bir arada,

Büyük bir şölen verip tören yaparız orada.

Gel, Hippolyta.

(*Dük Theseus, Hippolyta, Egeus ve Lordlar çıkarlar.*)

DEMETRIUS

Ne kadar küçük ve açıklanmaz geliyor her şey şimdi,

Uzaktaki dağlar birer bulut oluvermiş sanki.

HERMIA

Her şeyi çift görmeye başladım, şaşı oldum galiba.

HELENA

Ben de öyle; tesadüfen bir mücevher bulmuş gibi,
Demetrius'u buluverdim birden,

Şu anda bulana ait, ama ne zamana kadar bu belli değil.

DEMETRIUS

Ne dersiniz sahidten uyanık mıyız?

Bana uyuyormuşuz, düş görüyormuşuz gibi geliyor.

Ama dük buradaydı değil mi? Peşinden gitmemizi

istemedi mi?

HERMIA

Evet, babam da.

HELENA

Hippolyta da.

LYSANDER

Evet, peşimden tapınağa gelin dedi bize.

DEMETRIUS

Demek ki uyanığız. Hadi hemen gidelim.

Yolda düşlerimizi anlatalım.

(Çıkarlar.)

BOTTOM

(Uyanır.)

Repliğim gelince, çağırın beni, hemen girerim. Repliğim, "Çok Yakışıklı Pyramus." Hey, hey! Peter Quince! Körükçü Flute! Lehimci Snout! Starveling! Yaptıklarına bak! Ben uyurken hepsi çekip gitmiş! Öyle garip bir düş gördüm ki, insan aklı havsalası almaz. Bu düşü anlatmaya kalkmak eşeklikten başka bir şey olmaz. Sanırım şeydim... Sanki şeydim –kimse ne olduğumu anlatamaz– şeymişim, şeylerim varmış. Ama ne düşündüğümü söylemek budalaca bir soytarılıktan başka bir şey olmaz. Bu düşü insan gözü duymamıştır, insan kulağı görmemiştir, insan eli tatmamıştır, insan dili dokunmamıştır; nasıl bir

düş olduğunu yüreği anlatamaz. Peter Quince'e söyleyeyim de bu düştten bir balet²⁸ yapsın. Adı da "Bottom'un Düşü" olsun; başı sonu bir olmayan düştü çünkü. Sonra bu baleti dükün önünde, oyunun sonunda söylerim. Belki da Thisby ölürken söylerim²⁹, daha hoş olur.

(Çıkar.)

2. Sahne

(Atina. Quince'in Evi.)

(Quince, Flute, Shout ve Starveling girerler.)

QUINCE

Bottom'un evine haber yolladınız mı? Hâlâ gelmemiş mi?

STARVELING

Ondan haber çıkmaz artık. Hiç kuşkusuz kendingen geçmiştir.

FLUTE

Eğer gelmeyecek olursa oyun hapy yutar. Onsuz yürümez bu oyun, yürür mü?

QUINCE

İmkânsız. Bütün Atina'da Pyramus'u becerecek ondan başkası yoktur.

FLUTE

Evet, doğruya doğru, Atina'da eli ağzı düzgün zanaat-kârın en beceriklisi odur.

QUINCE

Üstelik iyi bir insandır; sesinin tatlılığına gelince, kimse onunla taşak atamaz.

FLUTE

"Aşık atamaz" derler ona; taşak olur mu hiç? Tanrı esirgesin, ha ona "taşak atamaz" demişsin, ha bir boka yaramaz demişsin.

²⁸ Sözcükleri sıkça yanlış kullanan Bottom, "ballad" demek istiyor.

²⁹ Bottom, oyunda Thisby'den önce öldüğünü unutmuştur.

(Doğramacı Snug girer.)

SNUG

Efendiler, düğ tapınaktan geliyor. Büyüklerden iki üç hanımla iki üç delikanlının nikâhları da hep bir arada kıyılmış. Eğer şu oyunu bir şeye benzetebilirsek, biz de adam sırasına geçerdik.

FLUTE

Ah Bottom ah! Gördünüz mü, altı peni gündelikten oldu işte; insan hiç altı peni gündeliği kaçırıp ömür boyu çalışır mı? Na şuracıkta asılayım ki, düğ de ona Pyramus için altı peni gündelik verirdi; Hem de hak ederdi ha! Pyramus'a ya altı gündelik verilir, ya hiçbir şey verilmez.

(Bottom girer.)

BOTTOM

✓ Nerde bu delikanlılar? Nerede bu canlar?

QUINCE

Bottom! Oh gözümüz aydın! Bu mutluluğu da gördüm ya!

BOTTOM

Efendiler, size harika olaylardan söz edebilirim... Ama ne olduğunu sormayın bana: Eğer söyleyecek olursam gerçek Atinalı olmaktan çıkarım sopra. Her şeyi olduğu gibi anlatırım size.

QUINCE

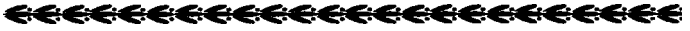
Hadi anlat sevgili Bottom.

BOTTOM

Ağzımdan kelime alamazsınız. Size söyleyebileceğim tek şey: Düğ yemeğini yemiş, işte bu kadar! Hadi eşyanızı derleyin toplayın bakalım, sakallarınıza sağlam sicimler bağlayın, pabuçlarınıza yeni bağcıklar takın; hemen sarayda toplanın; herkes kendi rolünü gözden geçirsin; hem uzun etmeyin, bizim oyun seçilmiş. Her ihtimale karşı Thisby temiz çamaşır giysin; aslan rolüne çıkan da tırnaklarını kesmesin, zira o tırnaklar aslanın pençesi

gibi görünmeli. Sayınların sayını aktörler, sakın sarımsak soğan yiyeyim demeyin, İnce, nazik sözler söyleyeceğiz; “Ne hoş komediymiş bu” diyeceklerine hiç kuşkum yok. Başka söze de gerek yok! Hadi gidelim! Hadi!

(Çıkarlar.)

V. Perde

1. Sahne

(Atina. Theseus'un Sarayı.)

(*Theseus, Hippolyta, Philostrate, Lordlar ve hizmetliler girerler.*)

HIPPOLYTA

Theseus, bu âşıklar garip şeyler anlatıyorlar.

THESEUS

Garip mi garip, gerçekten de öte;
Böyle geçmişten kalma acayıplıklere,
Peri masallarına inanmam ben asla.
Âşıklarla kaçıkların fantezileri biçimlendirmede
Öylesine ateşli beyinleri var ki,
Görürler soğukkanlı mantığın görmediklerini.
Deli de, âşık da, şair de,
Fantezilerle donatılmıştır her üçü de.
Bunlardan ilkinin gördüğü şeytanlar
Cehenneme bile sığmayacak sayıdadırlar:
İşte bu delinin ta kendisidir.
Âşık ise çılgının tekidir,
Helen'in güzelliğini bulur bir çingenenin yüzünde.³⁰
Şairin gözleri dönüp durur delicesine

³⁰ Elizabeth döneminde sadece sarışınlar güzel addedilirdi.

Kâh gökyüzünden dünyaya, kâh dünyadan gökyüzüne.
Düşler nasıl çıkarıp bulursa bilinmeyen şeyleri,
Şairin kalemi de biçim verir hiçliklere, hayallere;
Uygun bir görünüş bulur gönlümüze hoş gelen duygulara,
Ve bir ad koyar onlara.
Ucu bucağı olmayan hayal böyle oyunlar oynar işte.
Hayal arayacak olursa şayet neşeyi;
Hemen bulur neşelendirecek şeyi;
Geceleyin korktuğunda
Hayal benzetir çalığı bir ayıya!

HIPPOLYTA

Ama gece olanları ayrıntılarıyla baştan sona dinleyince,
Bunu yaşayanların hepsinin aynı anda böyle şaşkınlığı,
Bunların hayal ürünü olmaktan öte,
Daha fazlası olduğunu gösteriyor;
Sanki bu anlatılanlarda gerçek payı varmış gibi geliyor;
Her neyse, yine de çok garip, anlatılanlar da harikulâde.
(*Âşıklar, Lysander, Demetrius, Hermia ve
Helena girerler.*)

THESEUS

İşte âşıklar da geliyor, neşeliler, sevinçle dolu hepsi.
Eğlenmenize bakın sevgili dostlar,
Aşkla dolu günleriniz gönlünüze eşlik etsin!

LYSANDER

Bastığınız yerler daha fazla mutluluk versin,
Ocağınız, yatağınız gönlünüzce olsun!

THESEUS

Söyleyin bakalım, yemek sonrasında
Yatma zamanı arasındaki üç saatlik uzun zamanı
Hangi danslar, hangi oyunlarla dolduralım?
Şenlikçibaşımız nerede? Neler hazırlamış bizlere?
O uzun işkence dolu zamanın acısını azaltacak
bir oyun yok mu?
Philostrate'yi çağırın.

PHILOSTRATE

Buradayım yüce Theseus.

THESEUS

Bu akşam için vakit geçirecek bir şey var mı listende?
Oyun? Müzik? Nasıl kısaltabiliriz şu uyuşuk zamanı?

PHILOSTRATE

Bu, hazırlanan eğlencelerin bir özeti efendimiz;
Önce hangisini istiyorsanız seçiniz.

(*Bir kağıt uzatır.*)

THESEUS

“Kentaroslarla savaş. Arp eşliğinde
Bir hadım tarafından söylenecek ezgi.”³¹ Geç bunu.
Hısmım Herakles’in başarılarından söz ederken
Anlatmıştım bunu sevgilime.
“Çakırkeyif Bakkhaların Trakyalı Şarkıcı’yı³² parçalayışı.”
Bu da eski bir gösteri;
En son Tebai fatihi olarak zaferle döndüğümde
Huzurumda oynanmıştı.
“Yoksulluğa düşüp dilenirken ölen Bilgi’nin arkasından
Ağıt yakan üç musanın öyküsü.” Bu keskin bir taşlama,
Uygun değil düğün törenine.
“Genç Pyramus ile sevgilisi Thisby’nin aşkını anlatan
Can sıkıcı kısa bir sahne; çok trajik bir eğlence.”
Hem eğlenceli hem trajik, öyle mi! Can sıkıcı ve kısa!
Yani sıcak buzla, şaşılacak derecede kızgın kar.
Bu uyumsuzluktaki uyum nasıl olacak acaba?

PHILOSTRATE

Aşağı yukarı on kelimelik bir oyun bu sayın lordum,
Bu da bildiğim oyunların en kısası demektir;
Bu oyuna, sayın lordum, on kelime bile fazla

31 Bu sözler at gövdeli insan başlı yaratıkların gelinleri kaçırmak istediği Theseus’un yakın dostu Peirithos’un düğününde söylenmiştir. bkz. Ovidius, *Metamorphoses*, XII, 210 ff.

32 Orpheus

Fazlası da oyunu can sıkıcı yapar; ayrıca
Baştan sona doğru kullanılan tek kelime bulamazsınız,
Rolüne uyan tek bir oyuncu göremezsiniz.
Sayın lordum, trajik olmasına trajik,
Çünkü kendi canına kıyıyor Pyramus.
Ama itiraf etmeliyim: İzlediğim provalarda
Gülmekten gözyaşlarımı tutamadım
Şimdiye dek hiçbir oyunda bu kadar kahkaha
atmamıştım.

THESEUS

Bu oyunu oynayanlar neyin nesi?

PHILOSTRATE

Burada, Atina'da çalışan zanaatkârlar,
Kafalarıyla emek harcamamışlar daha önce;
Şimdi kalkmış ilk denemeyi sizin düğününüz için yapmışlar,
Size bu oyunu hazırlamışlar.

THESEUS

Görelim bakalım.

PHILOSTRATE

Yok, hayır sayın lordum, size göre değil bu,
Baştan sona izledim, hiç ama hiçbir şey yok bu oyunda;
Onların bu niyetlerini eğlenceli buluyorsanız, o başka,
Gerçi size hizmette bulunmak için yırtınmışlar,
eziyete girmişler.

THESEUS

Bu oyunu görmek istiyorum;
İçtenlikle ve hizmette bulunmak için yapılan işte
Bir şeyler bulunur kesinlikle.
Hadi, gidin ve çağırın onları; bayanlar yerlerinize.
(*Philostrate çıkar.*)

HIPPOLYTA

Hiç hoşuma gitmez, bazı zavallıların
Kendilerinden büyük bir işe soyunmaları,
Böylece anlamını yitiriyor verilen hizmet de.

THESEUS

Böyle bir şey olmayacak tatlı sevgilim.

HIPPOLYTA

Ama o, bu işi beceremediklerini söylüyor.

THESEUS

Beceremeseler de onlara teşekkür etmek
Daha uygun değil mi bizim tavrımıza?
Zavallı hizmet bu işi beceremezse,
Hoşgörüyü karşılamak olacak bizim eğlencemiz de;
Niteliği değil, emeği değerlendirir soylu düşünce.
Ziyaret ettiğim yerlerde ünlü bilginler
Önceden hazırladıkları konuşmalarla karşılaşmışlardır beni;
Ama titreyip sarardıklarını görmüşümdür önümde,
Noktalar koymuşlardır cümlelerinin tam ortasına,
Hitabetteki ustalıkları yenik düşmüştür korkularına,
Dilleri tutulduğundan bana hoş geldin bile diyemeden
Tıkanıp kalmışlardır oracıkta.
İnan bana tatlım, bir hoş geldin havası seziyorum
Onların bu suskunluklarında;
Sımaşık küstah konuşmacıların gürültülü dilleri yerine,
Bana olan bağlılıklarından dolayı çekingen davranan
Ve tevazu gösteren konuşmacıları seviyorum.
Benim anlayışıma göre tatlım, dili bağlı sadelik
Az konuşur, ama çok şey ifade eder.

(*Philostrate girer.*)

PHILOSTRATE

İzniniz olursa lordum, Önsöz hazır.

THESEUS

Gelsin.

(*Boru sesi. Quince "Önsöz" olarak girer.*)

ÖNSÖZ³³

İncitirsek eğer sizi iyi niyetimizdendir bilin ki,

33 Eğitimci olan Quince yanlış sözcükler kullanır, noktalamayı gözetmeden komik bir şekilde konuşur.

Sizleri incitmek için gelmediğimizi düşünseniz de
İyi niyetle, becerdiğimizi göstermek istedik size
Sonucumuzun gerçek başlangıcıdır bu böylece
Her şeye rağmen geldiğimizi düşünün yine de
Sizi eğlendirmek niyetiyle geldik önünüze.
Burada değiliz siz eğleneceksiniz diye.
Karşınıza çıktık pişman olasınız diye.
Oyuncularımız hazır ve onların gösterileriyle,
Öğrenmek istediklerinizi öğreneceksiniz yine.

THESEUS

Bu adamın noktalamaya aldırdığı yok.

LYSANDER

Önsözü yabani bir aygır gibi bitirdi; dur durak bilmiyor.
Bundan alınacak ders lordum: konuşmak yetmiyor, doğru konuşmak gerekiyor.

HIPPOLYTA

Çok doğru. Önsözü kaval çalan bir çocuk gibi çaldı bitirdi... ses çıkıyor, ama uygulama uyumsuz.

THESEUS

Konuşması birbirine dolanmış zincir gibiydi. Bozuk değil, ama düzensiz. Şimdi kim geliyor?

(*Pyramis, Thisby, Duvar, Ay Işığı ve Aslan girerler.*)

ÖNSÖZ

Baylar, bayanlar bu gösteriye bakınca şaşacaksınız;
Evet şaşadurun her şeyi anlayıncaya kadar.
Bu adam Pyramus'tur, Thisby de bu güzel kız:
Bu da sevgililerin arasındaki duvar,
İşte kanıtlıyor üstündeki sıvalar;
Şu zavallılar bunun çatlağı arasından
Gizlice fısıldaşmakla yetinirler,
Buna kimse şaşmasın. Bu feneriyle çıkan
Çalı taşıyan köpekli adam Ay Işığı'dır;
Fakat ay ışığında çekinmeden âşıklar

Ninnus'un mezarında sevişmeye kalkarlar.
Gece olunca ilkin Thisby sözünü tutar,
Gelir; fakat bu Aslan dedikleri canavar
Kızı ürkütür, hatta korkutur, kız da hemen
Kaçar ve şalını düşürür telâştan;
Şalı o alçak aslan ağzıyla kana boyar.
İşte o anda levent boylu genç Pyramus gelir,
Bakar ki Thisby'sinin şalı paramparça,
Al kanlara bulanmış, didik didik yerededir;
Hemen kan döken kanlı kılıcını kapınca
O kahraman kalbini kaynar kaynar kaynatır.
Thisby dut gölgesinde onu bekleyedursun,
Burada Pyramus ölüm şerbetini tatmıştır.
Hikâyenin gerisi de oyunculara kalsın;
Aslan, Ay Işığı, Duvar ve çifte kumrular
Olan biten neyse size uzun uzadıya anlatsın.

THESEUS.

Acaba Aslan da konuşacak mı?

DEMETRIUS

Hiç merak buyurmayın lordum; bu kadar eşek konuş-
tuktan sonra, aslan niye konuşmasın!

(Önsöz, *Pyramus*, *Aslan*, *Thisby* ve *Ay Işığı* çıkarlar.)

DUVAR

İşte karşınızdayım, Snout derler bana,
Çıktım bu kısa oyunda duvarı oynamaya;
Ama bilin, bu duvar başka duvar:
Üstümde bir delik ya da bir çatlak var
Şu Pyramus'la Thisby adlı sevdalılar
İşte gizlice sık sık buradan fısıldaşırlar.
Bu kireç, bu sıva, bu taş var ya
Kanıttır benim o duvar olduğuma.
İşte utangaç sevgililerin sol ve sağda durarak
Aralığından fısıldaştıkları çatlak.

Sizleri incitmek için gelmediğimizi düşünseniz de
İyi niyetle, becerdiğimizi göstermek istedik size
Sonucumuzun gerçek başlangıcıdır bu böylece
Her şeye rağmen geldiğimizi düşünün yine de
Sizi eğlendirmek niyetiyle geldik önünüze.
Burada değiliz siz eğleneceksiniz diye.
Karşınıza çıktık pişman olasınız diye.
Oyuncularımız hazır ve onların gösterileriyle,
Öğrenmek istediklerinizi öğreneceksiniz yine.

THESEUS

Bu adamın noktalamaya aldırıldığı yok.

LYSANDER

Önsözü yabani bir aygır gibi bitirdi; dur durak bilmiyor.
Bundan alınacak ders lordum: konuşmak yetmiyor, doğru konuşmak gerekiyor.

HIPPOLYTA

Çok doğru. Önsözü kaval çalan bir çocuk gibi çaldı bitirdi... ses çıkıyor, ama uygulama uyumsuz.

THESEUS

Konuşması birbirine dolanmış zincir gibiydi. Bozuk değil, ama düzensiz. Şimdi kim geliyor?

(*Pyramis, Thisby, Duvar, Ay Işığı ve Aslan girerler.*)

ÖNSÖZ

Baylar, bayanlar bu gösteriye bakınca şaşacaksınız;
Evet şaşadurun her şeyi anlayıncaya kadar.
Bu adam Pyramus'tur, Thisby de bu güzel kız:
Bu da sevgililerin arasındaki duvar,
İşte kanıtlıyor üstündeki sıvalar;
Şu zavallılar bunun çatlağı arasından
Gizlice fısıldaşmakla yetinirler,
Buna kimse şaşmasın. Bu feneriyle çıkan
Çalı taşıyan köpekli adam Ay Işığı'dır;
Fakat ay ışığında çekinmeden âşıklar

Ninnus'un mezarında sevişmeye kalkarlar.
Gece olunca ilkin Thisby sözünü tutar,
Gelir; fakat bu Aslan dedikleri canavar
Kızı ürkütür, hatta korkutur, kız da hemen
Kaçar ve şalını düşürür telâştan;
Şalı o alçak aslan ağzıyla kana boyar.
İşte o anda levent boylu genç Pyramus gelir,
Bakar ki Thisby'sinin şalı paramparça,
Al kanlara bulanmış, didik didik yerededir;
Hemen kan döken kanlı kılıcını kapınca
O kahraman kalbini kaynar kaynar kaynatır.
Thisby dut gölgesinde onu bekleyedursun,
Burada Pyramus ölüm şerbetini tatmıştır.
Hikâyenin gerisi de oyunculara kalsın;
Aslan, Ay Işığı, Duvar ve çifte kumrular
Olan biten neyse size uzun uzadıya anlatsın.

THESEUS.

Acaba Aslan da konuşacak mı?

DEMETRIUS

Hiç merak buyurmayın lordum; bu kadar eşek konuş-
tuktan sonra, aslan niye konuşmasın!
(Önsöz, *Pyramus*, *Aslan*, *Thisby* ve *Ay Işığı* çıkarlar.)

DUVAR

İşte karşınızdayım, Snout derler bana,
Çıktım bu kısa oyunda duvarı oynamaya;
Ama bilin, bu duvar başka duvar:
Üstümde bir delik ya da bir çatlak var
Şu Pyramus'la Thisby adlı sevdalılar
İşte gizlice sık sık buradan fısıldaşırlar.
Bu kireç, bu sıva, bu taş var ya
Kanıttır benim o duvar olduğuma.
İşte utangaç sevgililerin sol ve sağda durarak
Aralığından fısıldaştıkları çatlak.

THESEUS

Kireç ve bu kılların daha iyi konuşmasını bekler miydiniz?

DEMETRIUS

Hayatımda bu kadar akıllıca konuşan bir duvara rastlamadım lordum.

(*Pyramus girer.*)

THESEUS

Pyramus duvara yaklaşıyor, susalım!

PYRAMUS

Ey benzi soluk gece! Ey kara renkli gece!
Ey gece, gün yokken yerine geçen gece!
Ah gece yazık, yazıklar olsun sana,
Thisby'im sözünden döndü mü acaba?
Sen ey duvar, ey şirin, sevgili duvar,
Önünde ben, arkada babasının mezarı var!
Sen ey canım duvar, sevgili, güzel duvar,
Göster çatlağını da gözetleyeyim içinden!
(*Duvar parmaklarını açar.*)

Sağ olası kibar duvar, Jüpiter seni korusun!
Aman ne görüyorum? Thisby'im yok ortalıkta!
Seni hain duvar!
Mutluluk göremiyorum öte yanında!
Lanet olsun beni aldatan taşlarına!

THESEUS

Duyarlı olduğuna göre, duvar da karşılık verip onu lanetlemeli.

PYRAMUS

Hayır efendim, karşılık vermemeli, "aldatan taşlarına"
Thisby repliği. Bu repliği duyunca girecek; ben de onu
duvarın çatlağından gözetleyeceğim. Göreceksiniz hepsi
size söylediğim gibi olacak. İşte geliyor.
(*Thisby girer.*)

THISBY

Ey duvar, sevgili Pyramus'umdan ayırdığın için beni
Kim bilir kaç kez duymuşsundur iniltilerimi!

Kiraz dudaklarımla kaç kez öpmüşümdür senin taşlarını
O kireç ve sıvayla kaplanmış taştan yüreğini.

PYRAMUS

Hah bir ses görüyorum; bir bakayım şu delikten,
Ah, Thisby'min yüzünü işitiyorum işte. Thisby!

THISBY

Sevgilim! Sensin sanırım, evet sensin, sen.

PYRAMUS

Ne sanırsan san, karşındaki yakışıklı sevgilinin ta kendisi;
Hâlâ sadığım sana Limandros³⁴ gibi.

THISBY

Ben de Helen³⁵ gibiyim, Kader tanrıçaları beni öldürene
kadar.

PYRAMUS

Bu kadar sadık değildi Prokrus'a Şafalus.³⁶

THISBY

Şafalus Prokrus'a, ben de sana Pyramus.

PYRAMUS

Öp beni şu musibet duvarın deliğinden.

THISBY

Ağzını değil, duvar deliğini öptüm ben.

PYRAMUS

Ninny'in mezarında buluşalım istersen?

THISBY

Ölüm de olsa kalım da, gelirim gecikmeden.

(Pyramus ile Thisby çıkar.)

DUVAR

Böylece duvarın rolü burada bitiyor;

Başka sözü kalmayınca duvara gitmek düşüyor.

(Çıkar.)

³⁴ Bottom "Leandros" adını yanlış söylüyor. Mitologyada Leandros sevgilisi Hero için her gece Çanakkale Boğazı'nı geçer, fırtınalı bir gece Leandros boğulunca, Hero da denize atlayarak kendini öldürür.

³⁵ Bilindiği gibi, Helene hiç de sadık bir kadın değildi. Thisby'i oynayan oyuncu Hero demek istiyor; Hero ile Helene adını karıştırıyor.

³⁶ Bottom adları yine yanlış söylüyor: Kephalos ile Prokris.

THESEUS

İki komşu arasındaki duvar kalktı artık.

DEMETRIUS

Duvarlar böyle haber vermeden dinlemeye meraklı olursa vay halimize lordum:

HIPPOLYTA

Hayatımda bu kadar saçma sapan bir şey seyretmedim.

THESEUS

Bunların en iyisi bile gölgeden başka bir şey değildir; eğer fantezileri onlara yardım ederse, en kötüsü bile o kadar kötü sayılmaz.

HIPPOLYTA

Her halde bu sizin fanteziniz, onlarınki değil.

THESEUS

Onları kendilerini gördüklerin daha aşağı görmezsek, bence mükemmel bile sayılabilirler. Bak, iki soylu hayvan geliyor. Biri insan, biri aslan.

(*Aslan'la Ay Işığı girerler.*)

ASLAN

Ey yerde fare gördü mü akli giden hanımlar,
Şimdi burada kükrerse ateş püsküren aslan,
Ey yufkacık yüreği tıp tıp eden hanımlar
Sakın tir tir titreyip bayılmayın korkudan.
Bilin ki doğramacı Snug benim adım,
Ne yırtıcı bir aslanım, ne de aynısıyım aslanın
Beni aslan sanmayın, yalnız şu postum aslan,
Yoksa gerçekten aslan olup çıksam ortaya
Bunca insan içinde yazık olurdu canıma.

THESEUS

Pek kibar bir hayvan, hem de vicdanlı.

DEMETRIUS

Gördüğüm hayvan vicdanları içinde en iyisi efendimiz.

LYSANDER

Cesaret konusunda aslandan çok kurnaz tilkiye benziyor.

THESEUS

Doğru, bir kaz kadar da ihtiyatlı.

DEMETRIUS

Pek de değil lordum; bunun cesareti ihtiyatı alıp götüremez; ama tilki kazı alıp götürür.

THESEUS

İhtiyatının cesaretini alıp götüremeyeceği doğru; çünkü kaz da tilkiyi götürmez. Hadi onu da ihtiyatına bırakıp şu Ay'ı ~~din~~leyelim.

AY IŞIĞI

Boynuzlu Ay'ı temsil ediyor bu boynuz kemiğinden yapılan fener.³⁷

DEMETRIUS

Boynuzları başına takmalıydı.

THESEUS

Herif yeni ay kadar büyümediği için boynuzları da görünmüyor.

AY IŞIĞI

Çifte boynuzlu ayı gösteriyor şu fener. İşte ben de aydaki adam gibi görünmeye çalışıyorum.

THESEUS

İşte bu bütün yanlışların en büyüğü; herifi fenerin içine koymalıydılar; yoksa ayın içindeki adam başka nasıl olur?

DEMETRIUS

Mum var diye giremiyordur; bakın işte almış fitili.

HIPPOLYTA

Bu ay da usandırdı artık; değişse de kurtulsak bari!

THESEUS

Bu ufacık düşünce ışığının solukluğundan artık sonunun yaklaştığı anlaşılıyor; ama nezaket olsun diye sonuna kadar katlanmamız doğru olur.

³⁷ Fener anlamındaki "lantern" ile aynı anlama gelen "lanthorn" eskiden boynuz kemiğinden imal ediliyordu.

LYSANDER

Devam et Ay.

AY IŞIĞI

Bütün söyleyeceklerimiz size şunları anlatmaktan ibaret:
Bu fener aydır, ben de ayın içindeki adam; bu dikenli çalı
benim çalım; bu köpek de benim köpeğim.

DEMETRIUS

İyi ama bütün bunların hepsi fenerin içinde olmalı; çünkü hepsi de Ay'ın içindedir. Aman susalım! İşte Thisby göründü.

(Thisby girer.)

THISBY

Ninny'nin mezarı bu. Ya sevgilim nerede?

ASLAN

(Kükreyerek.)

Aaoorrrrrrrrrrr!

(Thisby kaçır.)

DEMETRIUS

Aferin aslan, güzel kükredin!

THESEUS

Aferin Thisby, tam zamanında kaçtın!

HIPPOLYTA

Aferin Ay, güzel parladin! Doğrusu Ay bayağı da parlıyor.

(Aslan Thisby'nin şalını parçalar ve çıkar.)

THESEUS

Aferin Aslan, fareyi güzel tuttun.

DEMETRIUS

Ve işte Pyramus nihayet geldi,

LYSANDER

Böylece Aslan da savuşup gitti.

(Pyramus girer.)

PYRAMUS

Ey güzel Ay, güneş ışınların için teşekkürler ederim sana;
Ey güzel Ay, kutsal, altınsı, ateşli ışıkların olmasa,

Bulamazdım belki de eşsiz Thisby'mi burada.
Dur hele, vay alçak!
Bahtsız yiğit bak,
Bu ne acıdır böyle!
Görüyor musunuz gözlerim?
Nasıl olur bütün bunlar, söyle?
Vah zarif ördeğim! Sevgilim!
Şalın sürünüyor yerlerde,
Hem de kanlar içinde!
Öfke tanrıçaları, gelin üstüme üstüme!
Ey Kader gel, gel ey ecel!
Kes hayatımın ipliğini!
Boyun eğ kadere, kes, öl, geber!

THESEUS

Böyle bir keder galeyanı ve aziz bir dostun ölümü, insana
gerçekten büyük acı verir.

HIPPOLYTA

Yüreğim parçalandı, çok acıdım adama.

PYRAMUS

Doğa ne diye hayat verir aslanlara?
Sevgilimin çiçeğini kopardı o alçak aslan;
Güzellikte eşi menendi yoktur sevgilimin...
Yok hayır, yoktur değil... yoktu demeliyim.
Böylesi ne yaşadı ne hoşlandı ne sevdi
Ne de onun kadar güzeldi.
Boşan gözyaşım boşan!
Saplan hançerim saplan,
Deş bağrını Pyramus'un.
Sol memeye vur,
Tam orada kalp atar.
(*Kendini hançerler.*)
İşte ölüyorsun böyle.
Öldüm işte,
Soldum işte;

Şimdi ruhum göklerde.

Dilim artık söndür ışığını,

Ay sen de dön git artık,

(*Ay Işığı çıkar.*)

Ölüyorum azar azar, “zar, zar.”

(*Ölür.*)

DEMETRIUS

“Zar” değil, iskambildeki as olsun!³⁸ Çünkü bu çifte zar-
da herif düşüş değil, olsa olsa dubara.

LYSANDER

Bence birden de aşağıda; neyse öldü de kurtulduk ondan.

THESEUS

Bir doktor olsa belki ayağa kalkabilir; ama yine de eşek-
likten kurtulamaz.

HIPPOLYTA

Thisby gelip sevgilisini bulmadan önce Ay Işığı nasıl olur
da çıkar gider?

(*Thisby girer.*)

THESEUS

Yıldız ışığı var ya. İşte geldi; o da içini boşalttıktan sonra
oyun bitecek.

HIPPOLYTA

Düşünüyorum da böyle bir Pyramus için uzun boylu ko-
nuşmamalı. Umarım kısa tutar.

DEMETRIUS

Pyramus’un mu yoksa Thisby’nin mi daha iyi olduğu
konusunda bir toz zerreciği bile dengeyi bozabilir. Erkek
olarak erkekliğinden Tanrı bizi korusun! Kadın olarak
kadınlığı için Tanrı bizi kutsasın!

LYSANDER

Baksanıza, o şirin gözleriyle Pyramus’u süzdü bile.

38 ace = as, birli ile ass = eşek sözcüklerinin ses benzeşmesiyle yapılan
bir söz oyununu Türkçede böyle karşıladık.

DEMETRIUS

Yani başka deyişle, ağta başlıyor desenize.

THISBY

Uyuyor musun, sevgilim?
Ne, yoksa öldün mü güvercinim?
Pyramus'um kalksana!
Benimle konuşsana!
Dilini mi yuttun yoksa?
Ölmüş ha? Ah o gözler,
Kara toprak nasıl örter?
Kiraz burun nasıl söner?
Şu zambak gibi dudaklar,
Şu sapsarı çuha çiçeği yanaklar,
Nasıl mahvolur, solar?
İnleyin ey âşıklar.
O pırasa yeşili gözler.
Hadi üç başlı ecel,
Gel ecel gel, bana gel;
O süt gibi ellerini
Batır al kanıma.
İpek ipliği makasla kesen
Bir kâhyan olduğuna göre,
Artık söz yok ey gönül,
Sadık kılıç gel, gömül,
Gir ve kanla süsle gönlümü,
(Kılıcı göğsüne saplar.)
Hoşça kalın ey dostlar;
Thisby'nin ömrü bu kadar.
Elveda, elveda, elveda!
(Ölür.)

THESEUS

Herhalde Aslan'la Ay Işığı ölüleri gömmek için ayakta kaldı.

DEMETRIUS

Evet, bir de Duvar.

BOTTOM

(*Yattığı yerden doğrulur.*)

Hayır, sizi temin ederim: Sadece âşıkların babalarını ayıran duvar yıkıldı. Sonsöz'ü mü görmek istersiniz, yoksa içimizden iki kişiden bir Bergamo köylü dansını duymayı mı tercih edersiniz?

THESEUS

Yok yok, Sonsöz'e hiç gerek yok. Oyununuz için açıklama gerekmez. Hiç özür dilemeyin; bütün oyuncular öldüklerine göre, suçlanacak kimse de kalmadı. Doğrusu, bu oyunu yazan Pyramus'u oynasaydı ve kendini Thisby'nin jartiyerleriyle assaydı çok güzel bir trajedi olurdu. Yine de olmuş sayılır; çok ilginçti doğrusu. Sonsözü'nüzü geçelim. Hadi şu köylü dansınızı bir görelim!

(*Dans.*)

Gece yarısının demir dili on iki diye haykırdı:
Âşıklar yatağa; nerdeyse periler zamanı geldi çattı.
Korkarım geceyi uyanık geçirip sabaha uykulu gireceğiz.
Saçma sapan, sıkıcı olsa da şu oyun
Gecenin ağır adımlarını hissettirmedi bize.
Hadi sevgili dostlar yatağa!
Düğün şenliğimiz sürecektir on beş gün daha,
Eğlenceli geceler, yeni şenlikler var önümüzde.

(*Çıkarlar.*)

(*Puck bir süpürgeyle girer.*)

PUCK

Şeytan

Aç aslan kükrüyor şimdi,
Kurt uluyor aya karşı,
Günün yorgunluğu içinde bir çiftçi
Yatağına serilmiş horluyor.
Ocaktaki odunlar yanıp gitti,
Parlayan közlere dönüştü.

Kötü haberci baykuşun çığlığı,
Yatağında acıyla kıvranan zavallıya
Kefeni hatırlatıyor.
Şimdi artık gece vakti,
Mezarlar ardına kadar ağızlarını açtı,
Hepsi hayaletlerini dışarı saldı,
Kiliseye giden yollar hayâletlerle doldu;
Ve üç diyarın kraliçesi Hekate'nin³⁹ takımıyla
Güneşin ışığından kaçan,
Bir düşteymiş gibi karanlığı izleyen
Biz periler ve cinlerin coşma vakti geldi.
Artık fare bile rahatsız edemez bu şamata evini.
Elimde süpürgeyle önden yolladılar beni.
Süpürmek için kapının ardındaki tozu toprağı.
(*Periler Kralı ve Kraliçe tüm maiyetiyle girerler.*)

OBERON

Ocaktaki ateş sönmüş
Ve küçük pırıltılar kalmış da olsa
Evin içine ışıltılı bir aydınlık versin;
Her cin ve peri hayalet kılığına girsin,
Fundalıktaki kuş gibi ışık olsun saçılınsın.
Bana uyup söyleyin şu besteyi siz de
Ve dans edin çevikçe bu güzel müzikle.

TITANIA

Önce her kelimenin melodisini öğrenelim
Sonra prova edip şarkısını ezberleyelim.
El ele, peri zarafetiyle şarkımızı söyleyelim
Ve bu yeri kutsayalım.

(*Şarkı ve dans.*)

OBERON

Gün doğuncaya kadar
Her peri her yerde dolaşacak.

³⁹ Ay Tanrıça'nın üç adı vardı: Yeryüzünde Diana, cennette Phoebe ve cehennemde Hecate.

En uygun gelin yatağına gider,
Kutsarız yeni evlileri;
Orada doğan bebeklerin
Bahtı hep açık olacak.
Âşık çiftlerin her üçü de
Bağlılık ve sevgiden hiç şaşmayacak;
Çirkin doğal kusurlar
Çocuklarına dokunmayacak:
Doğum sırasında istenmeyen
Yüz beni, tavşan dudağı, yara bere
Ve talihsizlik getiren
Doğum lekesi olmayacak.
Çiyle takdis etmek için
Her peri yola koyulsun.
Dolaşsın saraydaki her odayı,
Barış için kutsasın,
Kutsadığı her kişiye rahat, huzur dilesin.
Hadi beklemeyin; uçun gidin
Gün ağarmadan yanıma gelin.
(Robin Goodfellow dışında herkes çıkar.)

ROBIN

Can sıktıksa biz gölgeler,
Şunu düşünün ve hoş görün:
Size görünürken biz demin
Kestirdiniz farz edin,
Bu zayıf ve havai tema
Bir şey değil düştten başka.
Bayanlar, baylar, bizi bağışlarsanız
Daha iyi oynarız gelecek defa;
Bu kez övgüyü hak etmemişsek,
Düşmemek için yılanın diline
Güvenin benim gibi dürüst Puck'a,
Telafi ederiz daha sonra

Puck yalancıdır yoksa.
Herkes muradına ersin
Tanrı size huzur versin.
Dostça el verin Robin'e
Avcunuzu yaksa bile.
(Çıkar.)

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle dört yüz yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar, Bir Yaz Gecesi Rüyası adlı komedyasında bir aşk öyküsünü o dönemde pek revaçta olan cin ve peri masallarını kullanarak anlatır. Ancak Shakespeare Bir Yaz Gecesi Rüyası'nda çağdaş oyunlara parmak ısırtacak imgesel tasarımlar ve sınırsız bir hayal gücünün yaratabileceği fanteziler üretmiştir. Oyun aşk üzerine kurulmuş olsa bile, bu eserinde de birey ve toplum eleştirisini ihmal etmeyen Shakespeare, kendi dönemindeki amatör oyuncuların bir taşlamasını da oyun içinde oyun halinde Bir Yaz Gecesi Rüyası'na yerleştirmiştir.

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 21

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödülleri kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

KDV dahil fiyatı
9 TL